

Hyvinvointikertomuksen vuosiraportti 2019

kh 15.4.2019, kv 29.4.2019

Sisältö

	Dian nro
Johdanto	3
OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN TILA VUONNA 2019	
1. Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi aihe-alueittain/ikäryhmittäin sisältäen tiivistelmän ja painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arvioinnin	4-70
2. Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset	71-72
OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VUODELLE 2020	
3. Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset	73
4. Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat	74
5. Hyvinvointisuunnitelma	75
OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY	
6. Suunnitelman laatijat	76
7. Suunnitelman hyväksyminen	76

Johdanto

- Terveystieteiden lain 12§:n mukaan **kunnan on raportoitava valtuustolle vuosittain kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista** sekä toteutetuista toimenpiteistä ja valmistettava vähintään kerran valtuustokaudessa laajempi hyvinvointikertomus.
- Kouvolan kaupungin laaja hyvinvointikertomus 2017-2020 hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 29.5.2017 § 37. Hyvinvointikertomuksen suunnitelmaosana toimii Hyvinvoiva Kouvola –ohjelma 2017-2020. Em. ohjelman keskeiseksi tavoitteeksi on valittu ko. ajankohtana voimassa olleen kaupunkistrategian mukaisesti asiakaslähtöisen toiminnan vahvistaminen ja siihen liittyen seuraavat painopistealueet; ennaltaehkäisyyn panostaminen sekä yhteisöllisyyden kehittäminen ja asiakkaan kuuleminen.
- Tässä Hyvinvointikertomuksen vuosiraportissa 2019 arvioidaan asetettujen tavoitteiden toteutumista vuoden 2018 aikana. Raportissa esitetään hyvinvointia kuvaavia indikaattoritietoja siltä osin kuin tietoa oli mahdollista saada viime vuodelta. Laajassa hyvinvointikertomuksessa olevat kansalliset indikaattoritiedot päivittyvät usein viiveellä, joten suuri osa niistä raportoidaan vasta valtuustokauden päätyttyä.
- Kouvolan kaupungin strategiaohjausta on uudistettu. Nykyiset noin 30 strategian toteuttamisohjelmaa tullaan sisällyttämään kahteen ohjelmaan, Hyvinvoinnin kasvu ja Elinvoiman kasvu. Nykyisistä strategian toteuttamisohjelmista jää erillisiksi asiantekijöiksi lakisääteiset tai muutoin merkittävät, muista poimitaan keskeisiä sisältöjä Hyvinvoinnin kasvu- ja Elinvoiman kasvu –ohjelmiin. Tavoiteaikataulu uusien ohjelmien valmistumiselle on kesäkuu 2019. Valmisteilla oleva Hyvinvoinnin kasvu –ohjelma tulee korvaamaan Hyvinvoiva Kouvola 2017-2020 ohjelman ja myös muita hyvinvointiin liittyviä strategian toteuttamisohjelmia. Tässä vuosiraportissa ei sen vuoksi ole hyvinvointisuunnitelmaa ensi vuodelle, vaan se sisällytetään valmisteilla olevaan Hyvinvoinnin kasvu –ohjelmaan.
- Osana vuosiraporttia toteutettiin asukkaille suunnattu Hyvinvointikysely. Kysely toteutettiin verkossa 19.11.-2.12.2018, vastaajia oli 417. Yhteenveto esitetään tässä vuosiraportissa. Kysely toteutetaan vuosittain. Toistettavaan hyvinvointiin liittyvän kysymyksen lisäksi kyselyssä on vuosittain vaihtuva teemakysymys, viime vuonna se oli yksinäisyys.

OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN TILA VUONNA 2019

1 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi

- Tähän vuosiraporttiin on valittu laajasta hyvinvointikertomuksesta sellaisia indikaattoreita, joista on saatu toteumatieto vuodelta 2018. Osa viime vuoden tiedoista on Kouvolan omista järjestelmistä eikä vertailukuntien tietoa ole saatavilla. Kouvolan vertailukunnat ovat; Hämeenlinna, Joensuu, Kotka, Lahti, Lappeenranta, Mikkeli ja Pori. Vaikka vertailutietoa ei ollut saatavilla viime vuodesta, niin indikaattorien aikasarjaksi valittiin 2010-2018, jotta nähdään Kouvolan asemointi vertailukuntiin nähden pidemmältä aikaväliltä.
- Indikaattoritieto on jaettu hyvinvointikertomuksen mukaisesti ikäryhmittäin sekä talous ja elinvoima osuuteen. Havainnot indikaattorista on esitetty joko samalla dialla tai joissakin tapauksissa yhteenvetodialla osuuden lopussa.
- Lisäksi kunkin aihe-alueen/ikäryhmän indikaattoritietojen jälkeen on esitetty tiivistelmä ja painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi vuoden 2018 osalta.

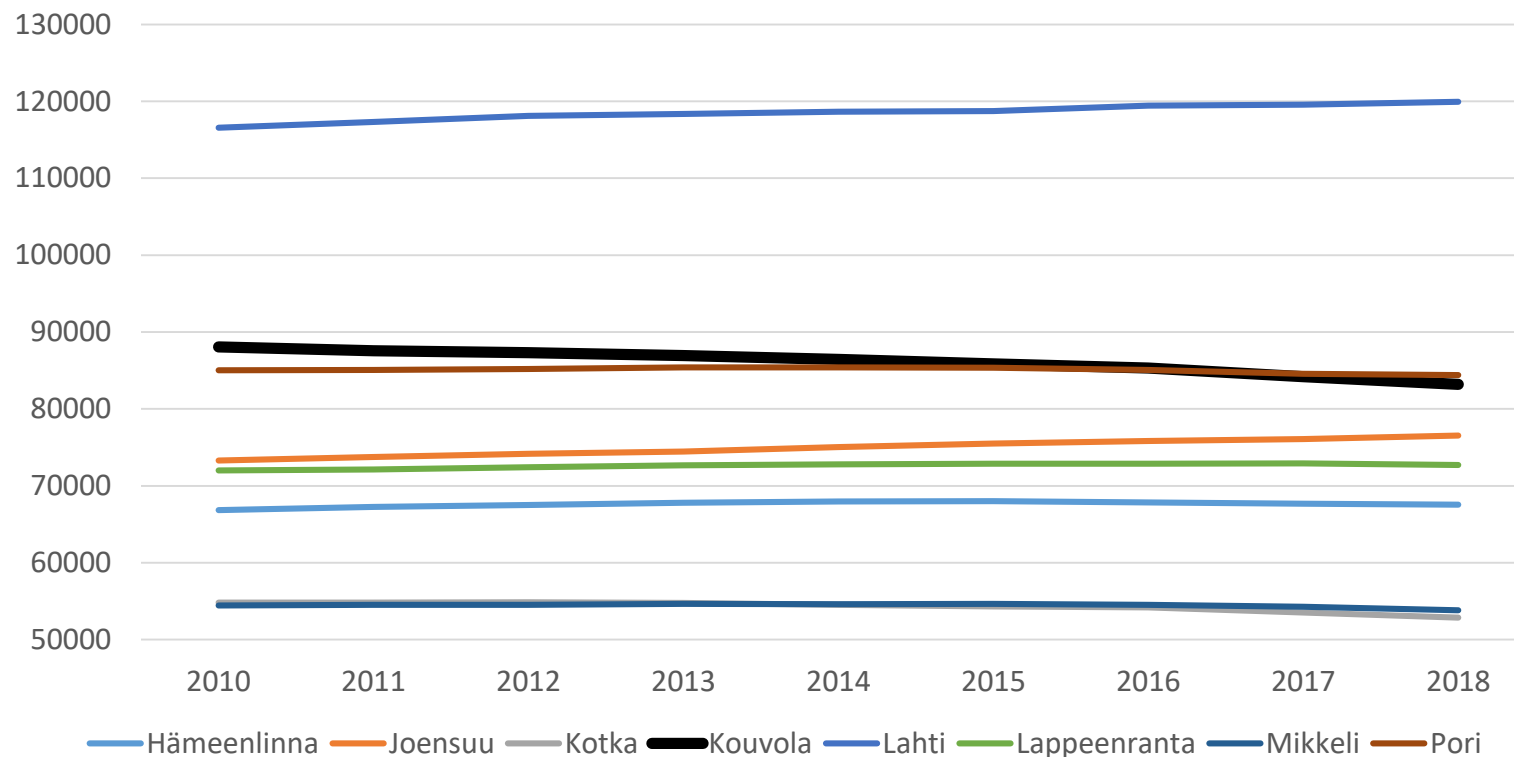
Vuosiraportissa käytetyt indikaattorit / muu tieto

Aihealue / Ikäryhmä	Indikaattorit / Muu tieto	Dian nro
Talous ja elinvoima	väestö, työttömyys, yritykset, vuosikate, verotulot	7-11
Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet	huostassa tai kiireellisesti sijoitetut, avohuolto, sijoitetut lapset, nuuskan käyttö, liikunta-aktiivisuus, hyvinvointikarttakysely, koulukiusaaminen, asiakastyytyväisyys, verkosto-osaaminen, palveluseteli	14-24
Nuoret ja nuoret aikuiset	koulutuksen ulkopuolelle jääneet, nuorisotyöttömyys, koulukiusaaminen	28-32
Työikäiset	toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet, työkyvyttömyyseläkettä saavat, alkoholinkäyttö	36-39
Ikäihmiset	kotona asuvat, säännöllisen kotihoidon piirissä olleet, omaishoidon tuen hoidettavat, kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot, alkoholinkäyttö, yksinäisyys, asiakastyytyväisyys ja palveluseteli	43-49
Kaikki ikäryhmät	uimahallit, kuntosalit, liikuntaryhmät, terveydenedistämisenaktiivisuus liikunnassa, museot, kirjastot, kulttuurikasvatus, kansalaisopisto, monikulttuurisuustyö, avustettavat yhdistykset ja järjestöt, perhe- ja lähisuhdeväkivalta ja tapaturmat, liikenneturvallisuus, turvallisuus, asiakkaan kuuleminen ja osallisuus, asukaskysely	54-68

Talous ja elinvoima

Väestö

Väestö 31.12.

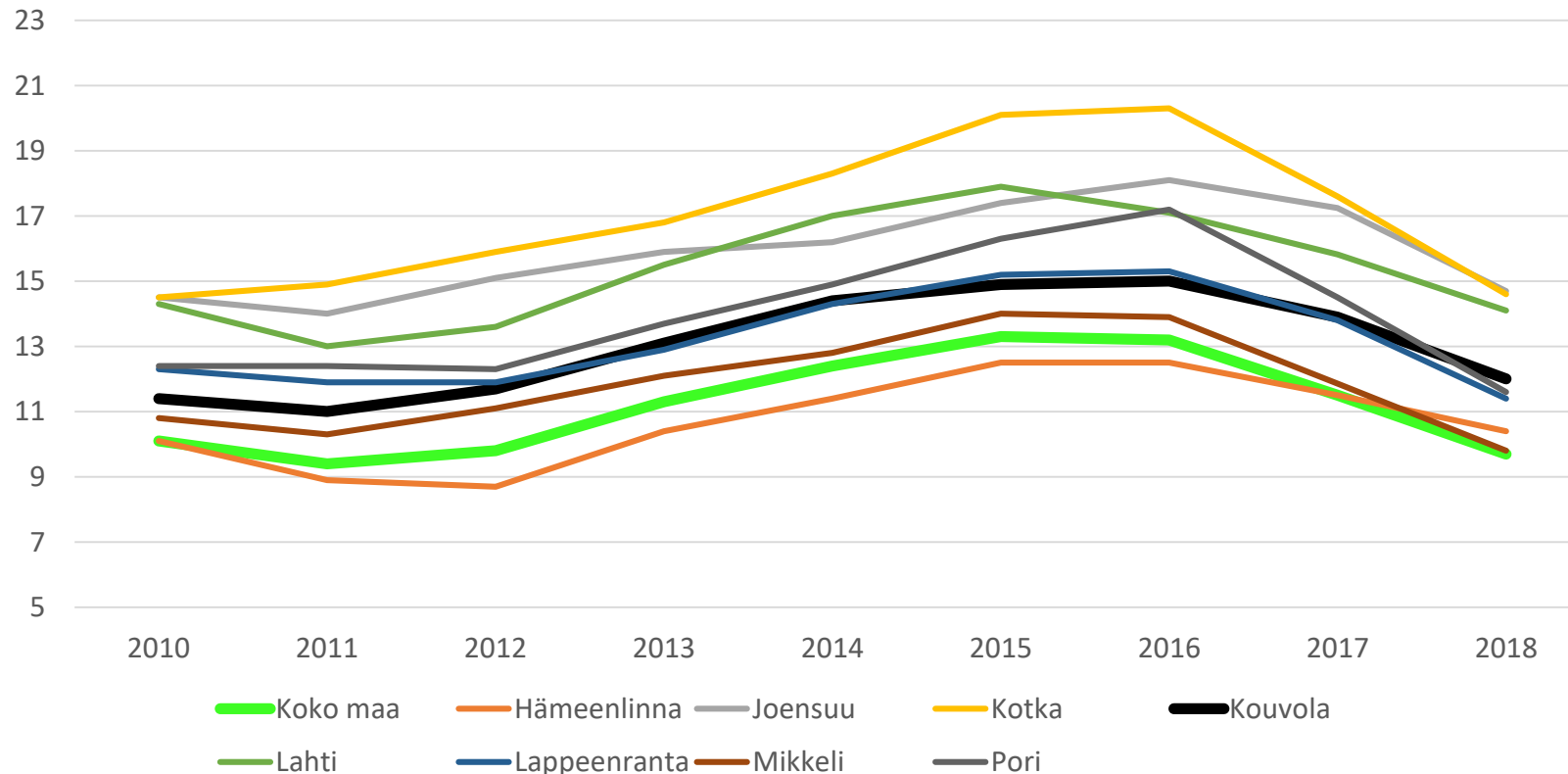

2018	
Koko maa	5 517 919
Lahti	119 951
Pori	84 403
Kouvola	83 177
Joensuu	76 551
Lappeenranta	72 699
Hämeenlinna	67 532
Mikkeli	53 818
Kotka	52 883

Väestö vähentyi Kouvolaan 1 019:llä hengellä (-1,2 %) viime vuonna. Väestön väheneminen pieneni hieman vuodesta 2017, jolloin se oli 1 110. Väestön väheneminen johtuu siitä, että kuolleita on enemmän kuin syntyneitä ja nettomuutto Kouvolaan on negatiivinen. Kouvolan vertailukunnista väestö kasvoi ainoastaan Joensuussa ja Lahdessa.

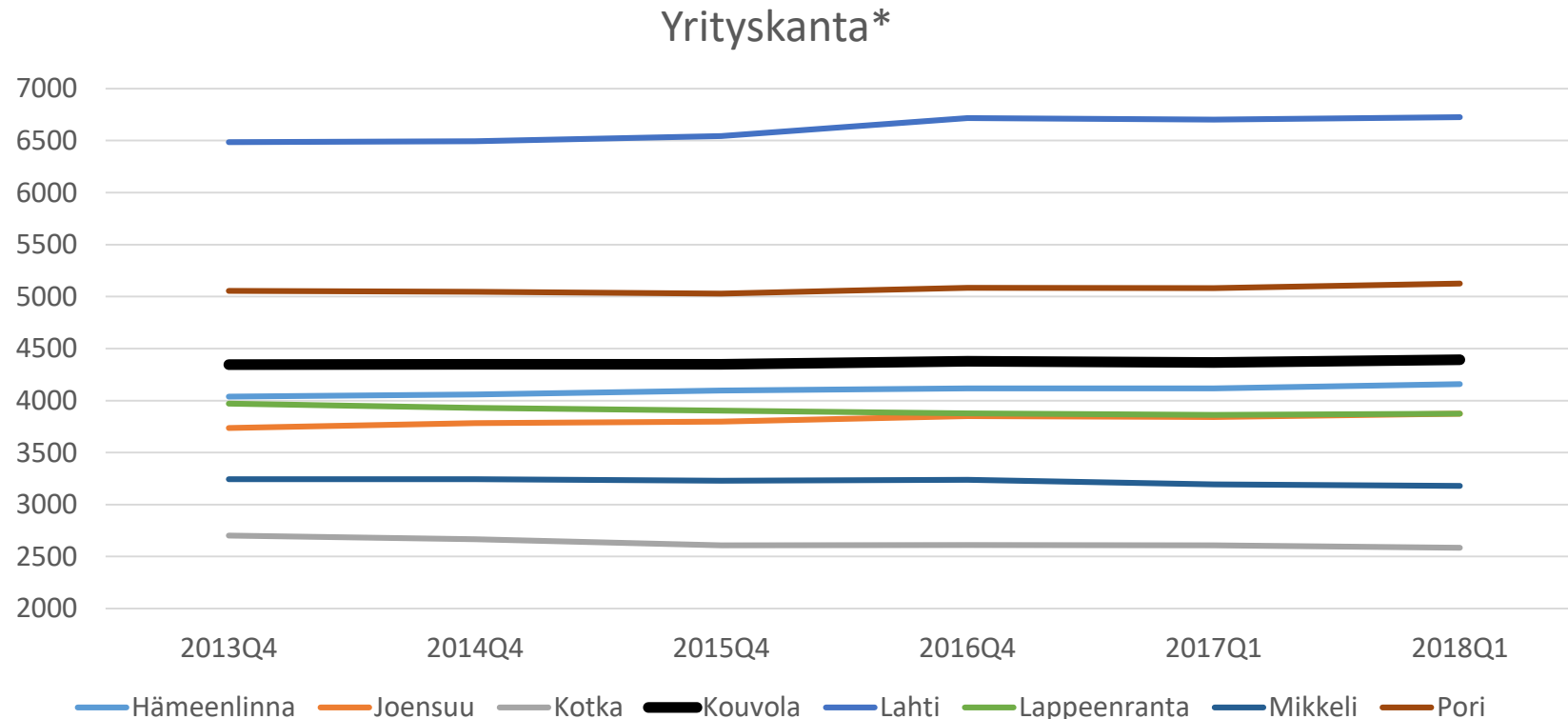
Työttömyys

Työttömät, % työvoimasta

2018	
Mikkeli	9,8
Hämeenlinna	10,4
Koko maa	9,7
Lappeenranta	11,4
Pori	11,6
Kouvola	12,0
Lahti	14,1
Kotka	14,6
Joensuu	14,7

Työttömyys laski edelleen viime vuonna kaikissa vertailukunnissa. Kouvolan työttömyysaste oli vuonna 2017 13,9 % ja viime vuonna 12,0 %. Työttömien työnhakijoiden määrä laski joulukuussa edellisen vuoden vastaavasta ajankohdasta 12 % (-681 henkilöä) ollen 4 767 henkilöä. Myös vaikeasti työllistyvien määrä eli rakennetyöttömyys väheni viime vuonna 11 % (-391 henkilöä) ollen 3 070 henkilöä.

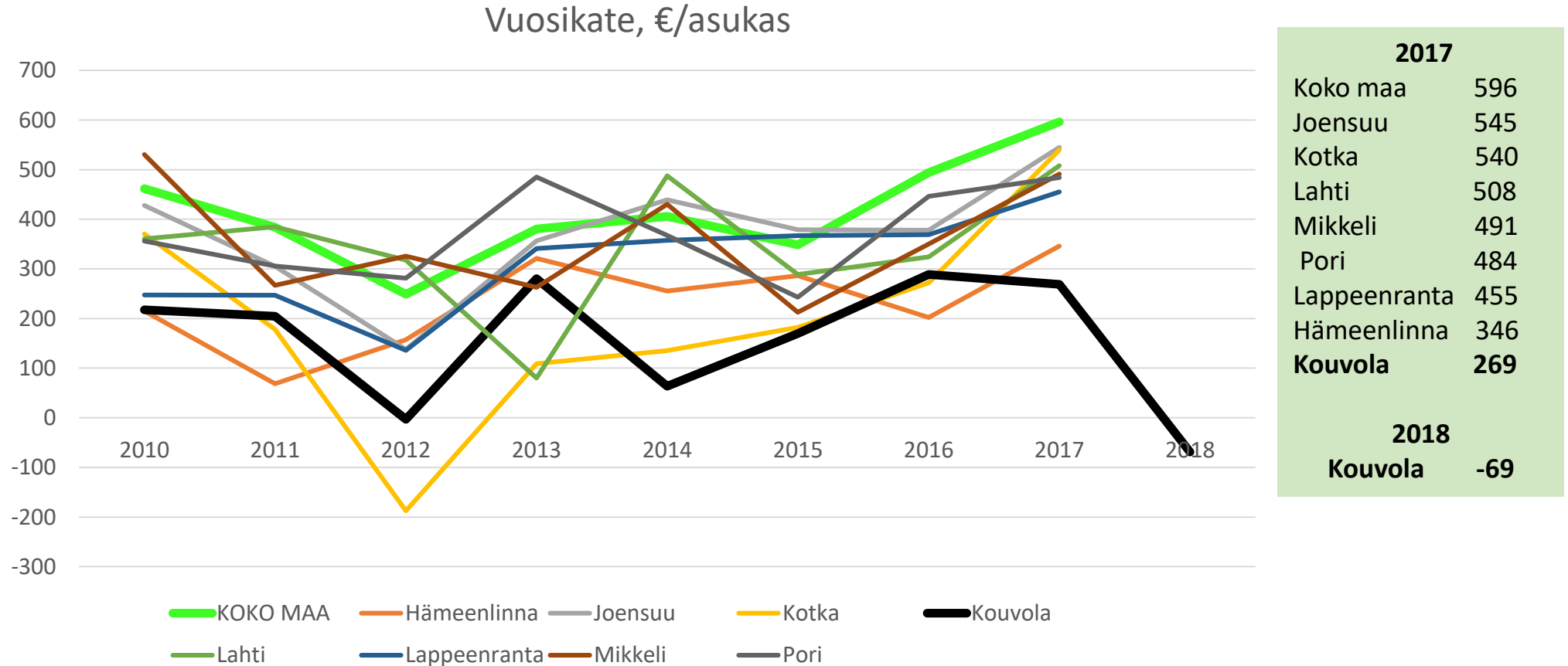

2018Q1	
Lahti	6 725
Pori	5 124
Kouvola	4 394
Hämeenlinna	4 158
Joensuu	3 874
Lappeenranta	3 873
Mikkeli	3 179
Kotka	2 585

Yrityskanta on pysynyt viime vuosina Kouvolassa melko tasaisena, noin 4400 yritystä. Patentti- ja rekisterihallituksen (PRH) kuulutushaun mukaan Kouvolassa perustettiin viime vuonna 366 yritystä ja lakkautettiin 218 yritystä, jolloin yritysten nettoperustanta oli 148 yritystä. Vuodesta 2012 lähtien yritysten nettoperustanta on ollut keskimäärin 140 yritystä/vuosi, se ei kuitenkaan näy yrityskannassa, koska PRH poistaa säännöllisesti rekisteristä toimintansa lopettaneita yrityksiä.

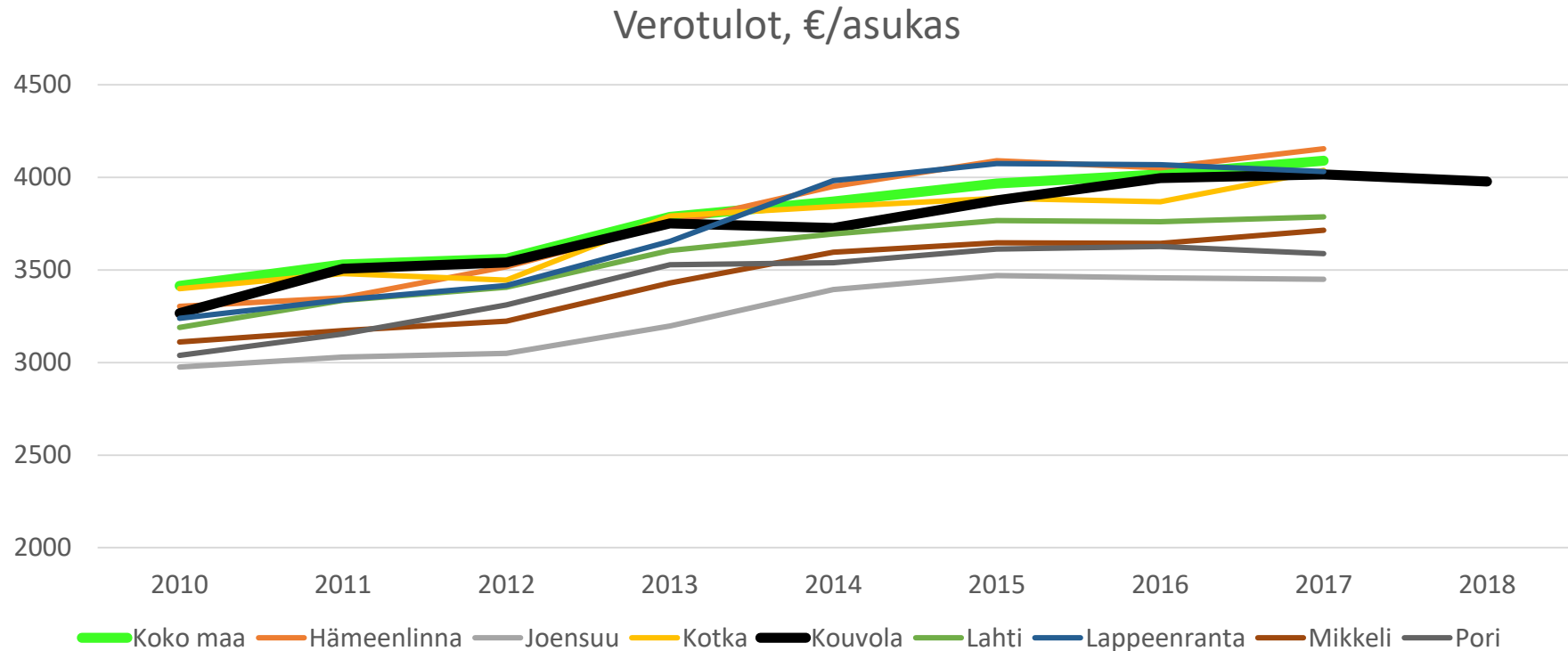
*Aloittaneet ja lopettaneet yritykset -tilasto on jatkuvasti revisioituva tilastovuoden 2013 ja tätä tuoreimpien vuosien osalta. Kullakin julkistuskerralla myös aikaisempien neljännessen tiedot täydentyvät ja tarkentuvat. Tilaston aikasarjat lasketaan uudelleen kullakin tietojen julkistamiskerralla aina vuodesta 2013 lähtien.

Vuosikate

Kouvolan vuosikate vuodelta 2018 on negatiivinen. Vuosikate osoittaa tulo-rahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Kaupungin koko, taajama-aste, tekniset verkostot ja toimintojen organisointi ovat tekijöitä, jotka vaikuttavat vuosikatetavoitteen määrittämiseen. Kouvolan erittäin heikko vuosikate johtui sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusten voimakkaasta kasvusta sekä verotulojen ennakoimattomasta, alhaisesta kertymästä.

Verotulot

2017	
Hämeenlinna	4154
Koko maa	4090
Kotka	4038
Lappeenranta	4032
Kouvola	4016
Lahti	3787
Mikkeli	3715
Pori	3588
Joensuu	3449
2018	
Kouvola	3978

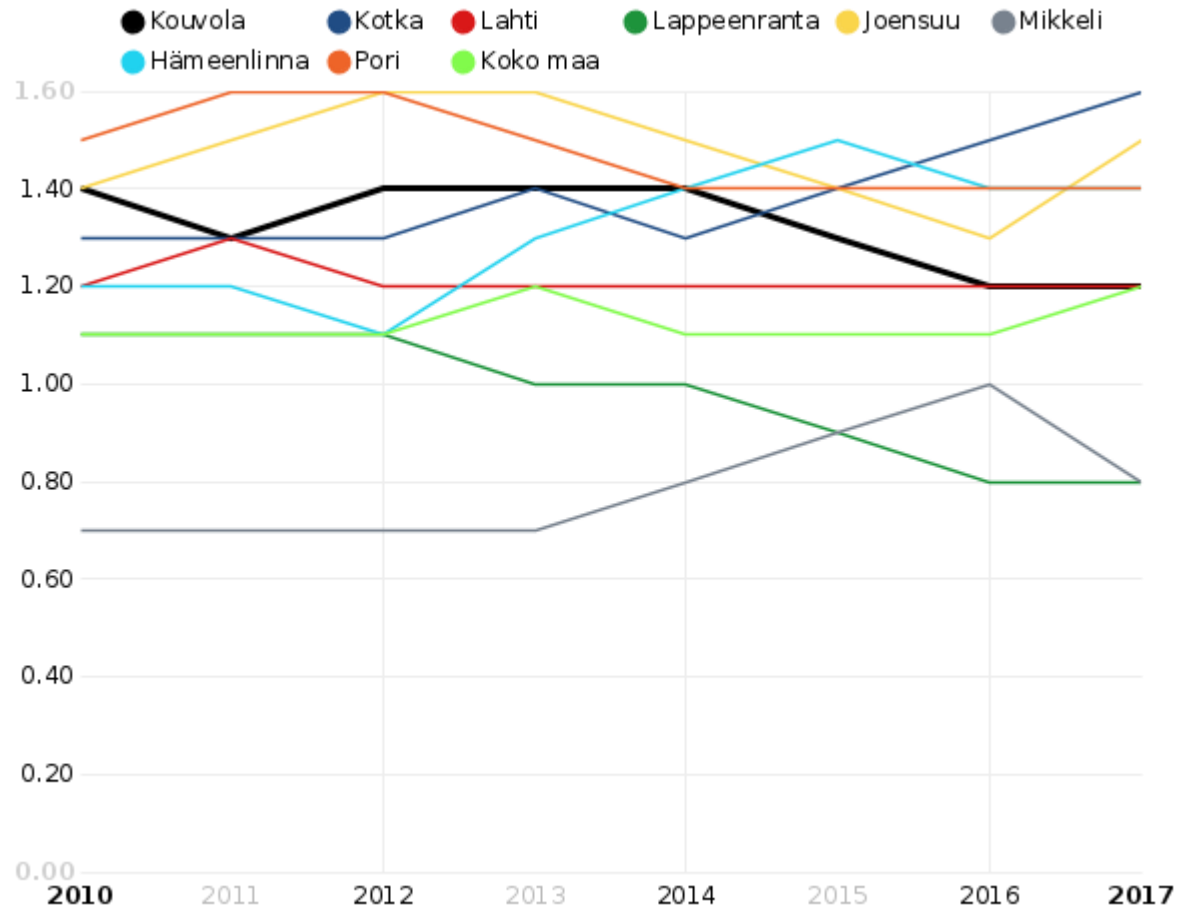
Vuoden 2018 verotulokertymää heikensi vuoden 2017 valmistuneen verotuksen mukaiset ennakonpalautukset, jotka olivat poikkeuksellisen suuret. Lisäksi kunnallisverotuottoa pienensi kilpailukykysojimus. Myös kiinteistö- ja yhteisöverotuotot jäivät edellisvuotta alhaisemmiksi.

- Kouvolan väestö on edelleen vähentynyt voimakkaasti. Viime vuonna Kouvolasta väheni 1 019 henkilöä. Väestömuutos ikäryhmittäin oli seuraava; 0-17 vuotiaat -422, 18-64 vuotiaat -981 ja yli 65 vuotiaat +384. Huolestuttavinta on muutos työikäisten kohdalla. Tämä kertoo siitä, että Kouvolassa ei ole riittävästi houkuttelevia opiskelu- ja työmahdollisuuksia.
- Vaikka yritysanta on pysynyt jokseenkin saman kokoisena useamman vuoden ajan, on työpaikkojen määrä kuitenkin laskenut kuudessa vuodessa lähes 3 500 kpl. (Työpaikat 2010=34 359, työpaikat 2016= 30 940, Tilastokeskus)
- Työllisyys kehittyi positiivisesti ja työttömyysaste pieneni 1,9 prosenttiyksikköä ollen 12,0 % viime vuoden lopussa. Myös rakennetyöttömien ja nuorten työttömien määrä väheni.
- Tässä esitetyt kaupungin talouden tunnusluvut, vuosikate ja verotulot, ovat heikentyneet edellisestä vuodesta.
- Vaikka työllisyys on kehittynyt kahden viime vuoden aikana positiivisesti, Kouvolassa työttömien osuus työvoimasta on vertailukuntien keskitasoa ja selvästi koko maan keskiarvoa korkeampi. Kaupunki tarvitsee lisää elinvoimaa ja työpaikkoja, mikä lisää asukkaiden hyvinvointia.

Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet

Lapset,
varhaisnuoret
ja lapsiperheet

Huostassa tai kiireellisesti sijoitettuna olleet 0 - 17- vuotiaat viimeisimmän sijoitustiedon mukaan, % vastaavanikäisestä väestöstä

2017	
Kotka	1.6
Joensuu	1.5
Hämeenlinna	1.4
Pori	1.4
Kouvola	1.2
Lahti	1.2
Koko maa	1.2
Lappeenranta	0.8
Mikkeli	0.8

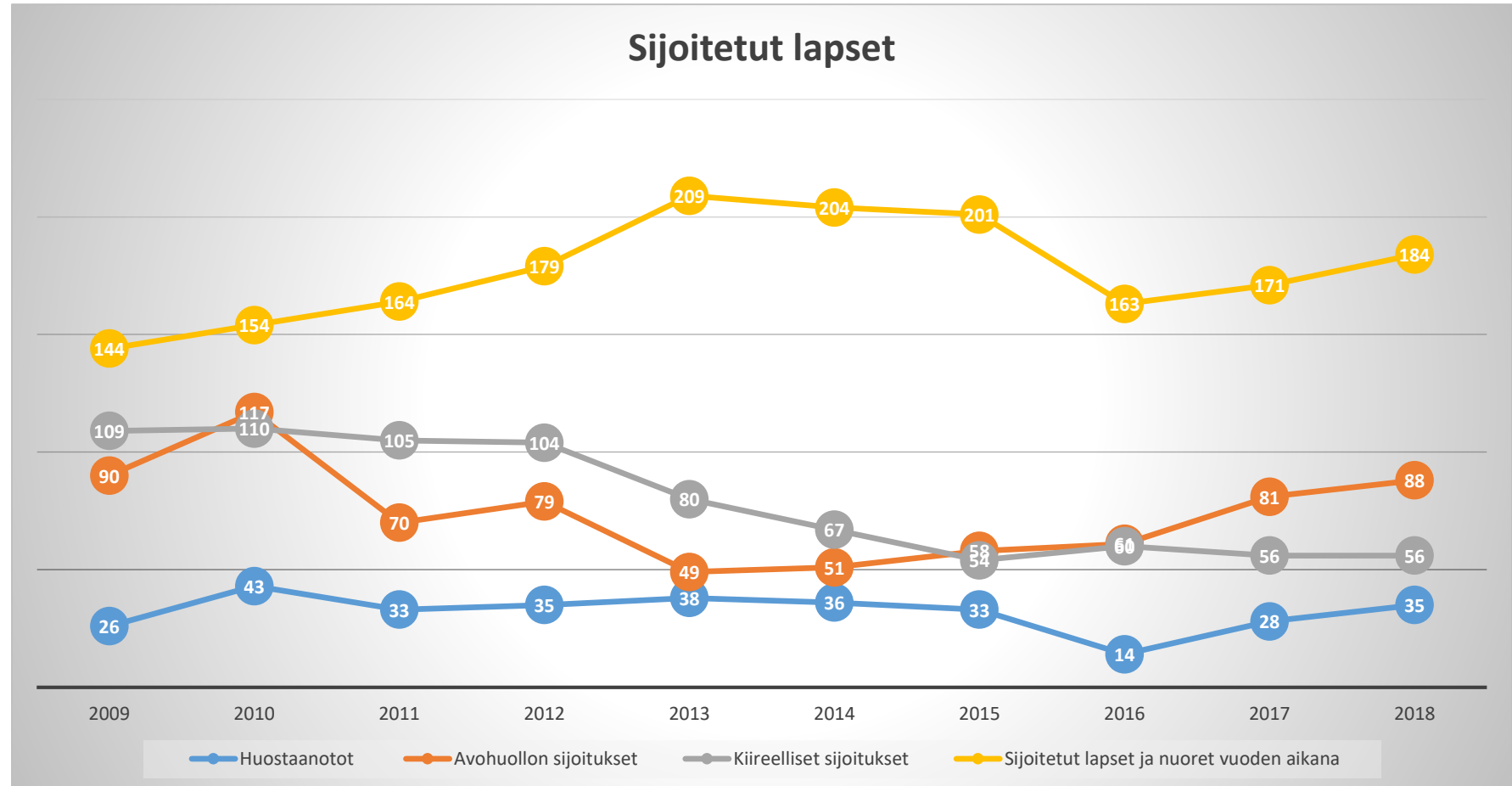
Sijoitettujen lasten osuus pysyi Kouvola v. 2017 ennallaan, mutta koko maassa se kääntyi nousuun.

Lasten ja nuorten avohuolto

Lastensuojelun asiakkuudet ovat lähteneet nousuun, vaikka varhaisiin palveluihin on satsattu. Perheiden sosiaalityön asiakkuudet ovat nousseet 434 asiakkaasta 570 asiakkaaseen vuonna 2018. Perhekeskustyö ja Lape-työ ovat vahvistaneet perheiden kanssa tehtävää työtä. Selittävää tekijää voi lähteä hakemaan tuen tarpeen näkyväksi tulemisella tai sitten sillä, että varhainen työ kohdentuu enemmän pienten lasten perheisiin ja murrosikäisten perheissä on paljon oireilua.

Sijoitetut lapset

Sijoituksien määrä on kasvanut lähes kaikilla sijoitusten alueella. Tilanne on huolestuttava ja työn määrän kasvu kuormittaa hyvin paljon työntekijöitä. Palveluvalikossa ei ole vielä riittävästi sopivia varhaisemman vaiheen kuntoutusmuotoja vaikeammin oireileville lapsille ja nuorille, etenkin murrosikäisille, joten edelleen joudutaan paljon turvautumaan sijoituksiin.

Lasten ja nuorten nuuskan käytön vähentäminen Kouvolassa

- Vuoden 2018 Hyvinvointikertomuksen vuosiraportissa todettiin nuorten nuuskan käytön lisääntyneen selvästi sekä Kouvolassa että koko Suomessa. Kouluterveyskyselyn 2017 mukaan 5,5 % Kouvolan yläkoululaisista käyttää nuuskaa. Seuraavat Kouluterveyskyselyn tulokset saadaan syksyllä 2019.

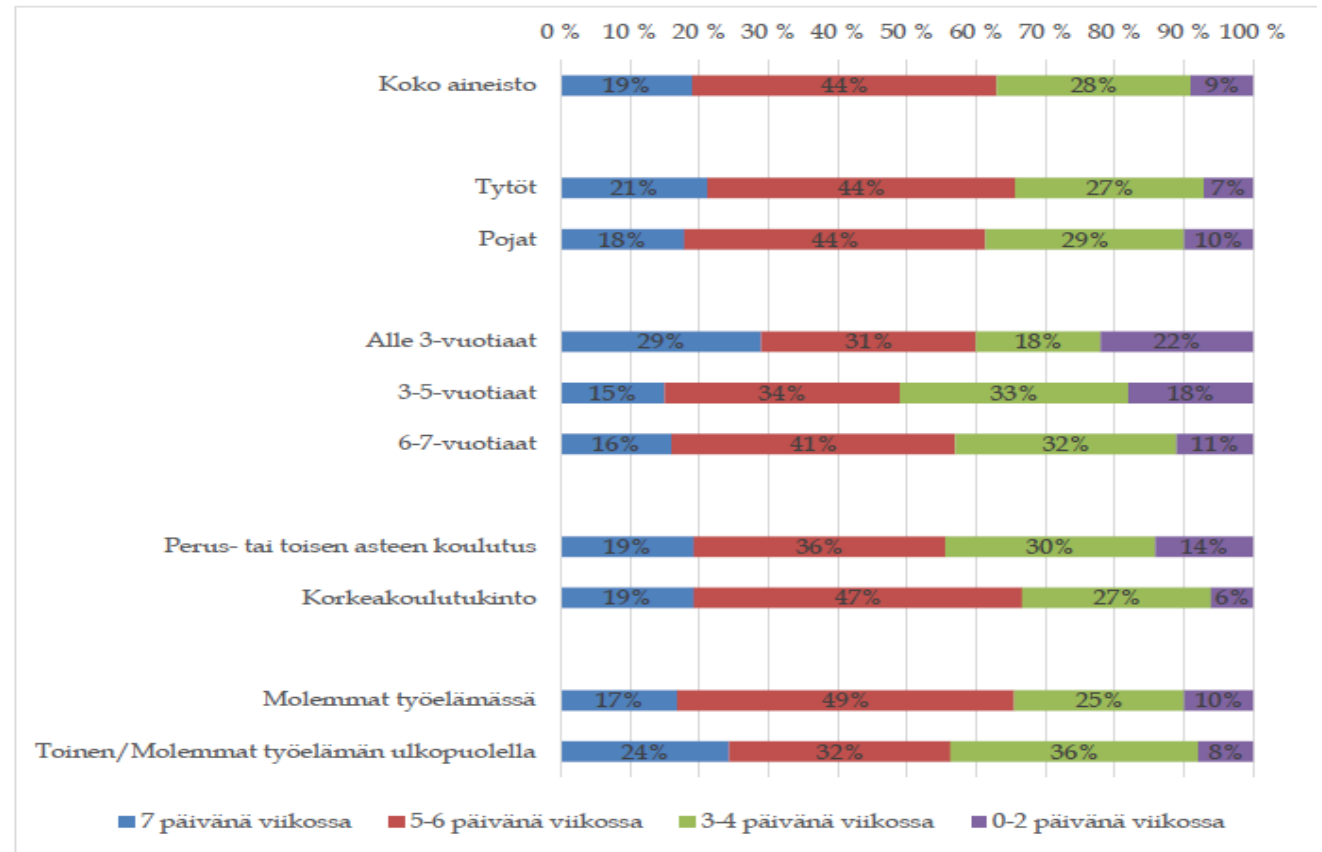
Toimenpiteet nuuskan käytön vähentämiseksi Kouvolassa vuonna 2018:

- Kouvolan kouluissa on yhteinen nikotiinituotteisiin liittyvä puuttumismalli. Puuttumismallin tavoite on ehkäistä tupakkatuotteiden käyttöä ja puuttua havaittuun käyttöön.
- Osalle alakoulun 6.luokan oppilaille järjestettiin elämyksellinen päihdekasvatustapahtuma, jossa havainnollistettiin eri aistein tupakkaan, nuuskaan ja sähkösavukkeeseen liittyviä vaaroja ja haittoja. Tapahtumista vastasivat koulun oma henkilöstö yhdessä nuorisopalveluiden kanssa.
- Kohdennetun nuorisotyön asiantuntijat pitivät päihdekasvatusoppitunteja 8. luokkalaisille ja toisen asteen 1. luokan opiskelijoille. Lisäksi tarjottiin 8.luokkalaisten vanhemmille suunnattuja vanhempainiltoja.
- Kouvolan yläkouluissa ja oppilaitoksissa testattiin Versus-hankkeen (vertaisuskomusten, pelillisyyden ja kuvallisuuden vaikutukset nuorten tupakkatuotteiden käytön ehkäisyssä) pelejä. Pelejä ja niihin liittyviä ryhmäkeskusteluja voi hyödyntää esimerkiksi terveystiedon tunneilla. Tavoite on nuorten tupakoinnin ja nuuskan käytön vastainen vertaisvaikuttaminen mielikuvien ja tunteiden tasolla.
- Ehkäisevän päihdetyön viikolla nuorisotyöntekijät ottivat nuuskan puheeksi nuorisotiloissa käyvien nuorten kanssa. Lisäksi viikolla Kouvolan Sanomissa julkaistiin artikkeli nuuskan vaaroista ja haitoista.
- Tavoitteena syksylle 2019 on jalkauttaa koulujen ja oppilaitosten henkilöstön tueksi rakennetun ehkäisevän päihdetyön käsikirjan toimintamallit käyttöön

Lapset,
varhaisnuoret
ja lapsiperheet

Lasten liikunta-aktiivisuus: päiväkotijä esiopetusikäiset

- Terveysliikunnan suositusten mukaan lasten tulisi liikkua vähintään kolme tuntia päivässä (Opetus- ja kulttuuriministeriön selvitys 2016:21)
- Syyskuussa 2018 järjestettyyn kyselyyn vastasi 284 vanhempaa joko sähköisellä lomakkeella tai mobiililaitteella
- Vanhempia pyydettiin muistelemaan edellisten viikkojen osalta lapsen liikkumista ja arvioimaan, kuinka monena päivänä viikossa lapsi liikkuu suositusten mukaan
 - 19% liikkui suositusten mukaan
 - 44%:lla suositus täyttyi 5-6 päivänä/vko
 - reilulla 36%:lla päivittäinen liikuntasuositus ei täyttynyt lainkaan tai täyttyi vain muutamana päivänä viikossa
- Tytöistä suosituksen täytti 21% ja pojista 18%
- Kouvolan tulokset ovat linjassa valtakunnallisten tulosten kanssa
- Vanhempien koulutuksella tai työtilanteella ei ollut tilastollisesti merkitsevää yhteyttä lasten liikunta-aktiivisuuteen

Arvio siitä, kuinka monena päivänä viikossa lapsi liikkui vähintään 3h/pvä eli täytti liikuntasuosituksen

Lasten liikunta-aktiivisuus

- MOVE-mittaukset (=fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä) otettiin laajasti käyttöön v. 2018 Kouvolan kouluilla yhteistyössä kouluterveydenhuollon ja terveyden edistämisen liikuntapalveluiden kanssa. Moniammatillinen Move!-ohjausryhmä kehittää toimintaa ja arvioi tuloksia. Move! on Kouvossa osa Liikkuva koulu- toimintaa, joka ohjaa ja kehittää lasten liikkumista.
- Move!-tulosten mukaan Kouvola sijoittuu valtakunnallisen tason alapuolelle 5. ja 8. luokkalaisten osalta. Tulokseen voi osaltaan vaikuttaa se, että Kouvossa koulujen henkilökunta koulutettiin Move-mittausten suorittamiseen ja näin kriteeri suorituksen hyväksymiseen on selkeä. Se ei kuitenkaan kokonaan voi selittää alhaista tasoa. Myös Hyvinvointikartta-kyselyn tulokset (seuraava dia) osoittavat fyysisen aktiivisuuden vähenemistä 8-luokkalaisilla v. 2018 osalta.
- Lasten ja nuorten liikuntaneuvontaan on kohdennettu liikuntaneuvojan resurssia v 2018 alusta. Liikuntaneuvoja tekee tiiviisti yhteistyötä kouluterveydenhuollon kanssa. Liikuntaneuvonnassa otetaan huomioon myös lapsen perhe kokonaisuutena.
- Lasten harrastamisen kustannuksia pyritään osaltaan madaltamaan uudella liikuntavälinekierrätyskokeilulla Sporttitorilla, joka on kaupungin ja Parikin yhteinen kierrätyspiste Ekomaan kierrätyskeskuksella.
- Liikkuvakouvola.fi –sivuston kautta tiedotetaan kaupungin ja liikuntaseurojen tarjoamista lasten matalan kynnyksen harrastemahdollisuuksista. Sivustolle on saatu kerättyä tietoa paikallisesta toiminnasta.
- Toimenpiteillä pyritään huomioimaan koko perheen liikkumisaktiivisuutta. Perheen merkitys lapsen arjen liikkumiselle sekä harrastustoiminnalle on suuri.

Lapset,
varhaisnuoret
ja lapsiperheet

Raportti Hyvinvointikarttakyselystä

Hyvinvointikarttakysely tehtiin 8. luokkalaisille marraskuussa 2018. Kyselyyn osallistui kaikki Kouvolan yleisopetuksen peruskoulut, joissa toimii 8. luokat. Kyselyyn vastasi 84 % Kouvolan 8. luokkalaisista. Vastausprosentti on hyvä, vaikka vastausprosentissa on laskua edelliseen vuoteen. Kokonaisvastausprosentin lasku johtuu yhden koulun poikkeuksellisen alhaisesta vastausprosentista, keskimäärin muiden koulujen vastausprosentit olivat 85-94 %:n välillä.

Vastausten perusteella vuoden 2018 hyvinvointikarttakyselyyn vastanneessa ikäluokassa ei ole merkittävää koko ikäluokkaa koskevaa muutosta edelliseen vuoteen. Tunne-elämän ongelmat, masennuksen ja ahdistuneisuuden kokemus keskittyy tyttöihin, joka ryhmänä eriytyy pojista edelleen hyvin selvästi. Vastausten perusteella tytöillä ryhmänä erottuu heikompi unen laatu ja määrä, joka aiempina vuosina korreloi myös vähäisempää fyysiseen aktiivisuuteen. Tähän kyselyyn vastanneilla pojilla fyysinen aktiivisuus oli laskenut liki samalle tasolle tyttöjen kanssa. Aihealuekohtaista tilannetta kuvataan Hyvinvointikartassa pisteytyksellä, tulkintaa helpottavalla liikennevalomallilla ja sanallisilla yhteenvedoin.

Terveystilastaan yleisesti oli huolissaan 12 % (+1 %) vastanneista tytöistä ja 5 % (-2 %) vastanneista pojista.

Jatkuvasti kiusatuksi ilmoittaa tulevansa nykyisessä koulussa 3 poikaa ja 5 tyttöä kaikista kyselyyn vastanneista.

Muutaman kerran kiusatuksi ilmoittaa tulleensa nykyisessä koulussa 45 poikaa ja 68 tyttöä.

Kiusaamiseen ilmoittaa osallistuneensa muutaman kerran 34 poikaa ja 15 tyttöä.

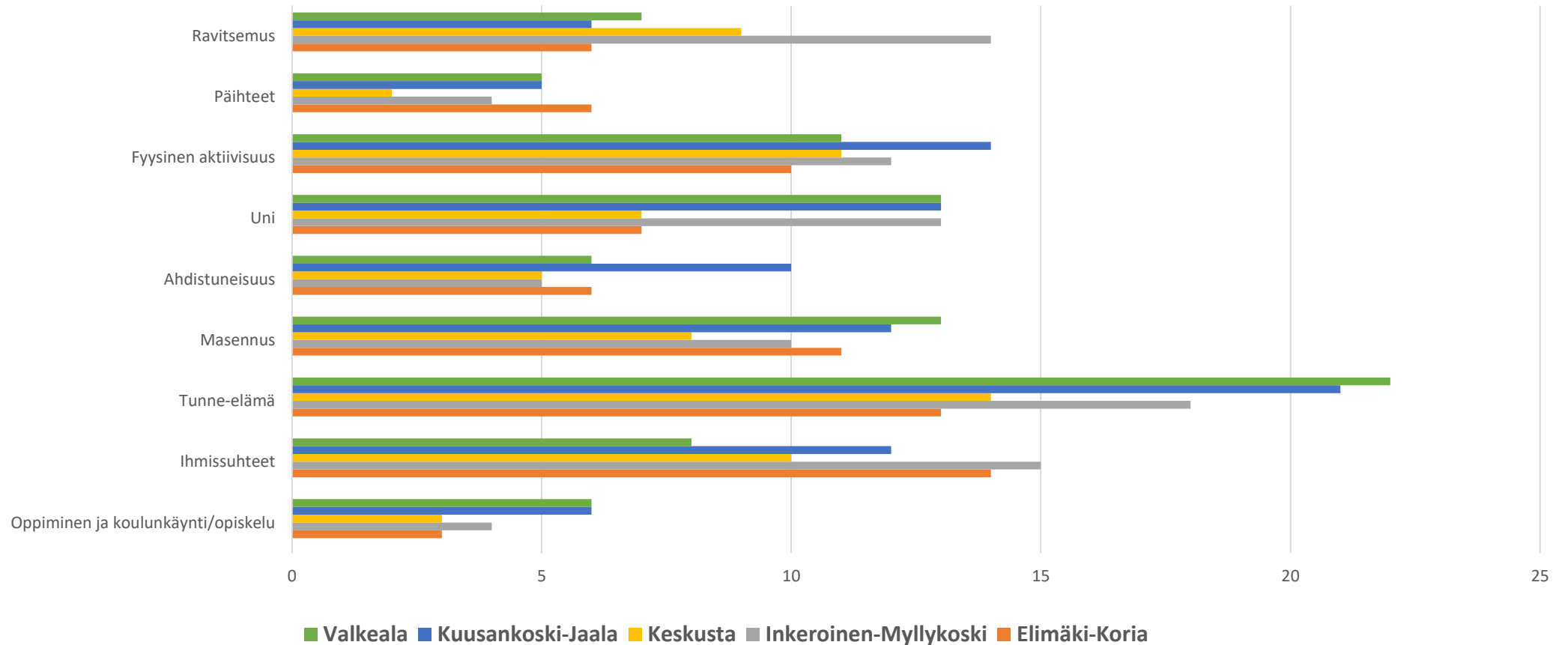
	2016	2017	2018	2016	2017	2018	2016	2017	2018
Oppiminen ja koulunkäynti	2	6	4	6	10	9	92	84	87
Ihmissuhteet	11	15	12	3	4	3	86	81	85
Tunne-elämä	15	19	17	1	2	3	84	79	80
Masennus	7	12	10	8	8	10	85	80	80
Ahdistuneisuus	4	7	7	19	20	22	77	73	71
Uni	7	10	10	10	11	11	83	79	79
Fyysinen aktiivisuus	9	10	12	21	18	24	70	72	64
Päihteet	2	4	4	3	4	5	95	92	91
Ravitsemus	6	11	9	13	16	18	81	73	73

Hyvinvointikarttatulosten vertailu perhekeskusalueittain

- Hyvinvointikartta mittaa koettua hyvinvointia 9 eri osa-alueella. Tulokset ilmaistaan liikennevalosymbolein:
 - vihreä: vastauksissa ei ole tullut esiin merkittäviä hyvinvoinnin riskitekijöitä (hyvinvoivat)
 - Keltainen: vastaukset antavat viitteitä mahdollisista riskitekijöistä, joita tulee seurata
 - punainen: vastauksissa on tullut esiin riskitekijöitä, jotka vaativat selvittämistä ja toimenpiteitä (hyvinvointi vaarantunut)
- Vertailussa ovat mukana viiden perhekeskusalueen tulokset sekä alueet yhteensä. Yhteistuloksissa hyvinvoivien osuus on 79 %.
- Alueittain tarkasteltuna hyvinvoivien osuus on lähimpänä kaupungin keskiarvoa Inkeroinen-Myllykoski-alueella (78 %)
- Korkein hyvinvoivien osuus on Keskustan (81 %) ja Elimäki-Korian (80 %) perhekeskusalueilla, matalin taas Valkealan (77 %) ja Kuusankoski-Jaalan (76 %) alueella
- Kokonaistuloksissa erot alueiden välillä eivät ole suuria, mutta yksittäisillä hyvinvoinnin osa-alueilla tulee esiin enemmän alueiden välisiä eroja.

Hyvinvointikarttatulosten vertailu perhekeskusalueittain

Hyvinvoinnin vaarantuminen osatekijöittäin, % vastaajista
perhekeskusalueittain

Koulukiusaaminen kyselyjen mukaan

- Kouvolassa toteutettiin syyskuussa 2018 perusopetuksen 3 – 9.luokkien oppilaille KiVa Koulu-ohjelman vaikuttavuuskysely. Vastaajia oli yhteensä 4545 oppilasta, eli runsas 78 % 3 - 9-luokkalaisista. Vastausprosentin perusteella tuloksia voidaan pitää luotettavina.
- Vastausten perusteella kiusaaminen näyttää edelleen vähentyneen. Kyselyyn vastanneilla oli vähemmän kiusaamiskokemuksia kuin vuoden 2017 kouluterveyskyselyyn vastanneilla. Vastaajista 81 % ei ollut kokenut kiusaamista, kun vuoden 2017 kyselyssä prosentit olivat 66- 74 % luokka-asteesta riippuen. Jatkuvaa kiusaamista oli kokenut 1 %.
- Kysely kuitenkin osoitti, että kiusaamisen ehkäiseminen, siihen puuttuminen ja KiVa Koulu -ohjelman jalkauttaminen vaativat vielä töitä. 35 % kiusaamisesta oli tapahtunut vapaa-ajalla. Osa oppilaista ei kerro kiusaamisesta kenellekään.
- Nuorisopalvelut toteutti alkuvuonna 2018 kyselyn koululaisten verkkokäyttäjyyskäytymisestä 8 – 18-vuotiaille. Vastaajia oli 3020. Tästä kyselystä ilmenee, että kiusaamista tapahtuu yhä enemmän sosiaalisessa mediassa.
- 11,8 % vastaajista ilmoitti kokeneensa kiusaamista somessa. 22,6 % ilmoitti, että heidän kavereitaan on kiusattu somessa.

Asiakastyytyväisyys, verkosto-osaaminen ja palveluseteli

Asiakastyytyväisyysarvo lasten ja nuorten palveluissa (yhteenveto), asteikko 1-5:

- v. 2018 arvo 4,10
- v. 2017 arvo 4,08
- v. 2016 arvo 4,07
- **Asiakastyytyväisyys:** Asiakaspalautetta kerätään säännöllisesti ja sitä hyödynnetään palvelujen kehittämisessä. Asiakastyytyväisyys on samalla tasolla kuin vuonna 2017 organisaatiomuutosten aiheuttamasta ylimääräisestä kuormituksesta huolimatta.
- **Verkosto-osaamisen taso:** Lasten ja nuorten palveluiden esimiehille ja henkilöstölle suunnattu verkosto-osaamisen kehittämisohjelma vietiin vuoden aikana loppuun ja samalla rakennettiin alueverkostoja ja uutta toimintatapaa. Ohjelman loppuvaiheessa osallistujilta pyydettiin arvio verkosto-osaamisen tasosta. Vuotta 2017 alemmaa lukua saattaa selittää kehittämisohjelman myötä saatu realistisempi ymmärrys verkostotoiminnasta ja sen vaatimuksista.

Palvelusetelituotannon osuus

- Palvelusetelituotannon osuus varhaiskasvatuksen palveluista vuonna 2017 oli 20%, ja vuonna 2018 21 %.

Tiivistelmä

- Kouvolan päiväkoti- ja esiopetusikäisten liikuntakyselyn mukaan alle kouluikäisten lasten liikkuminen ei toteudu suositusten mukaisesti. Pojista 18 % ja tytöistä 21 % liikkuu suositusten mukaan. Vanhempien koulutus tai työmarkkina-asema ei vaikuta. Eiten liikkuvat alle 3-vuotiaat, joista 29 % täyttää suosituksen. 3 – 5 ja 6-7-vuotiailla osuus putoaa lähes puoleen (15 ja 15 %). Myös 8. luokkalaisille tehdyn Hyvinvointikartta-kyselyn mukaan fyysinen aktiivisuus on vähäisempää edelliseen vuoteen verrattuna. 5. ja 8. luokkalaisille tehtyjen Move! –testien tulokset sijoittuvat koko Suomen tason alapuolelle.
- Varhaisen tuen lisäämisestä huolimatta lastensuojelua tarvitsevien lasten osuus on kääntynyt nousuun. Tämä koskee sekä avohuollon tukitoimien piirissä olevia että huostaanottoja ja sijoituksia. Ilmiö on valtakunnallinen.
- Mahdollisia selityksiä ovat ongelmien varhaiseen tunnistamiseen suuntaava pitkäjänteinen kehitystyö, jonka myötä palvelun tarvetta tulee aikaisempaa enemmän esiin. Samaan aikaan tunnistetaan myös puutteet palveluissa, joilla vaikeasti oireilevien ja koulua käymättömien lasten ja nuorten kohtaamiseen ei vielä ole sopivia tai riittäviä palvelumuotoja, joilla sijoitukset voitaisiin välttää.
- Neuvolaikäisten LTH-tutkimuksen alustavat tulokset myös osoittavat, että kaikki vanhemmat eivät kerro neuvolassa avun tarpeestaan, vaikka he kokevat sitä.
- Kiusaamiskokemukset ovat vähenemään päin. Lasten yksinäisyyden kokemuksia seurataan joka toinen vuosi tehtävässä kouluterveyskyselyssä.

Painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi 2018

Painopisteet 2017-2020:

1. Ennaltaehkäisyyn panostaminen 2. Yhteisöllisyyden kehittäminen ja asiakkaan kuuleminen

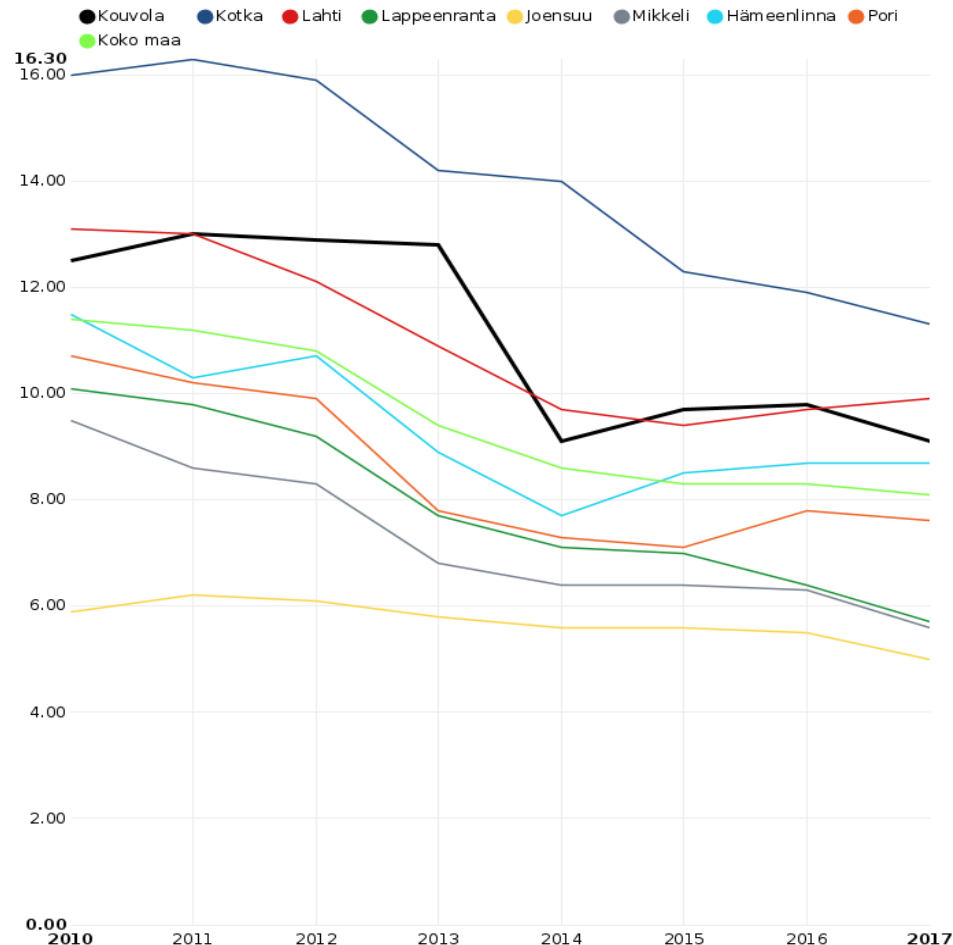
- Perusopetuksen kehittämiselvityksen pohjalta on tehty päätös tulevaisuuden kouluverkosta, eli koulujen määrästä ja sijoittumisesta alueittain. Kehittämiselvityksen yhteydessä on tehty ennakkovaikutusten arviointi, jonka osana on arvioitu myös lapsiin kohdistuvat vaikutukset. Oppilaat, huoltajat ja koulujen henkilökunta ovat osallistuneet valmisteluun vastaamalla kyselyyn.
- Järjestöt ja seurakunnat ovat tulleet aktiivisesti mukaan perhekeskusalueilla järjestettyyn toimintaan ja tapahtumiin, joilla lisätään lapsiperheiden hyvinvointia ja osallisuutta. Varhaiskasvatuspalveluja on monipuolistettu tukemalla yksityisiä palveluntuottajia palvelusetelijärjestelmän kautta.
- Verkosto-osaamisen kehittämisohjelmalla on vahvistettu henkilöstön valmiuksia asiakaslähtöiseen toimintaan ja yhteisön mukaan ottamiseen hyvinvointityöhön. Käynnistyneet alueverkostot pystyvät tunnistamaan alueellisia ilmiöitä ja puuttumaan niihin varhain. Niillä myös turvataan asiakaslähtöiset prosessit organisaatorajat ylittävissä asiakkuuksissa. Joustavan esi- ja alkuopetuksen kokeilut on käynnistetty edistämään lapsilähtöisyyttä esi- ja perusopetuksen nivelvaiheessa.
- Lasten parlamenttitoiminta on alkanut. Varhaiskasvatusyksiköissä ja alakoulujen oppilaskunnissa lapset pääsevät käsittelemään asioita joista osa etenee vuosittaiseen lasten parlamenttiin.

Nuoret ja nuoret aikuiset

Nuoret ja
nuoret aikuiset

Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

2017

Joensuu	5.0
Mikkeli	5.6
Lappeenranta	5.7
Pori	7.6
Koko maa	8.1
Hämeenlinna	8.7
Kouvola	9.1
Lahti	9.9
Kotka	11.3

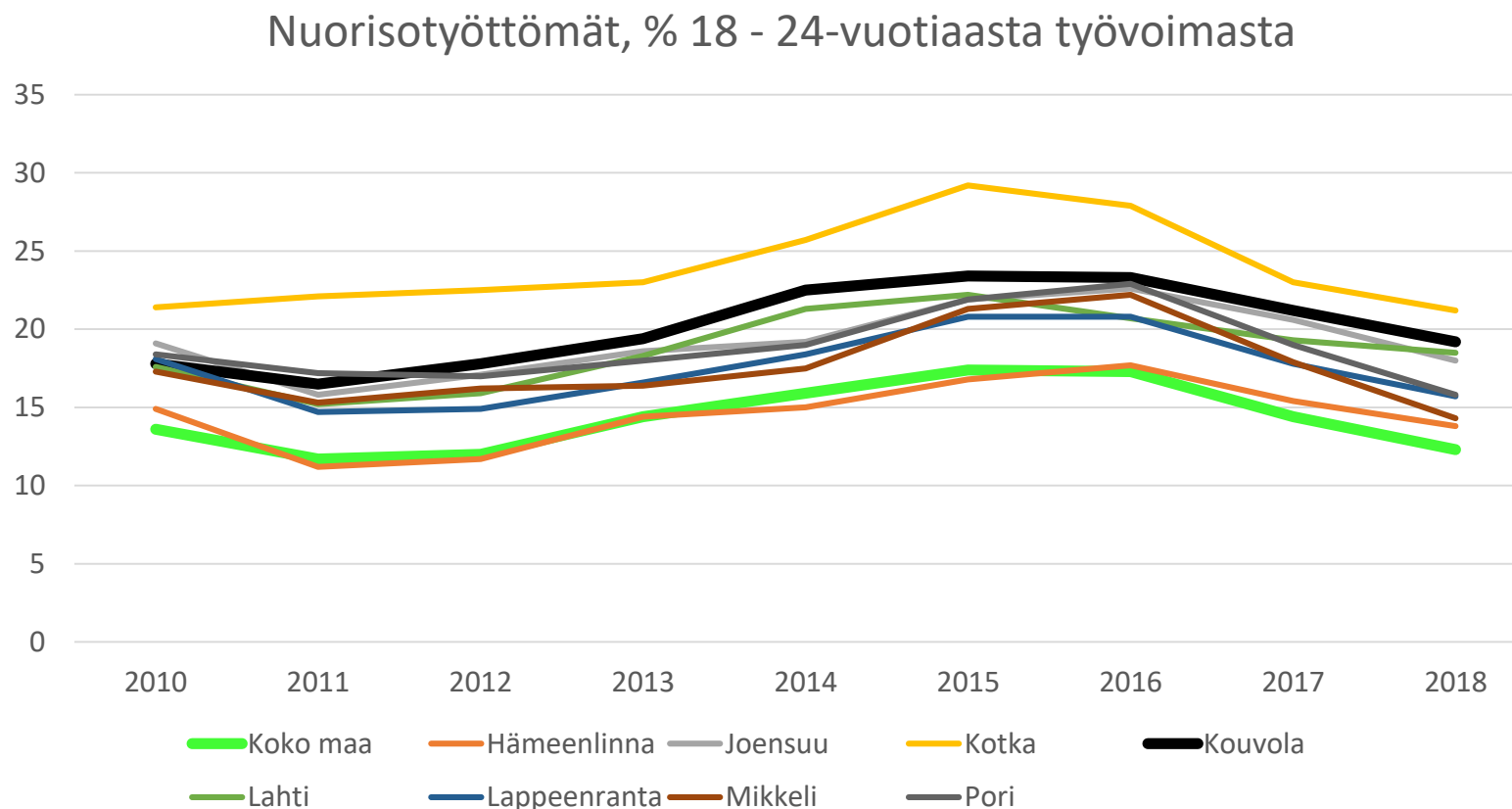
Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden osuus on Kouvolaan laskenut edellisestä mittauksesta 0,8 prosenttiyksikköä.

Koulutuksen ulkopuolelle jääneet

- Kouvolassa oli tarjolla keväällä 2018 toisen asteen koulutuspaikkoja 1494 lukioissa, ammatillisessa koulutuksessa ja valmentavissa koulutuksissa. Näiden lisäksi perusopetuksen lisäopetuksessa oli tilaa n. 40 nuorelle.
- Koulutustakuu toteutui Kouvolassa määrällisesti hyvin, koska perusopetuksen päättävien ikäluokan koko oli 834 oppilasta.
- Koulutustakuun toteutumisen seuranta yksilön tasolla on hankalaa. Siihen vaikuttavat mm. jatkuvan haun tulosten puuttuminen opintopolusta, nuorten hakeutuminen kansanopistoihin tai muutto toiselle paikkakunnalle. Osa opiskelijoista on kirjoilla oppilaitoksella, mutta ei käy koulua.
- Jatkuvassa haussa on voinut hakea avoimille paikoille heti yhteishaun päättymisen jälkeen. Jatkuva haku mahdollistaa opiskelujen aloittamisen läpi koko kalenterivuoden.
- Ohjaamo oli avoinna koko kesän, joten sieltä sai hakea ohjausta ja neuvontaa opiskeluasioissa.
- Kouvolassa on viime vuosina panostettu nivelvaiheen ohjaukseen eri kouluasteiden yhteistyöllä, etsivän nuoristyön työllä ja Ohjaamon toiminnalla.
- Haasteena nuorten kohdalla on opiskelujen keskeyttäminen etenkin ammatillisessa koulutuksessa. KSAO on lisännyt ohjauksen ammattilaisten määrää uravalmentajien palkkaamisella, mutta edelleen keskeyttämisten vähentämiseen tulee panostaa.

Nuoret ja
nuoret aikuiset

Nuorisotyöttömyys

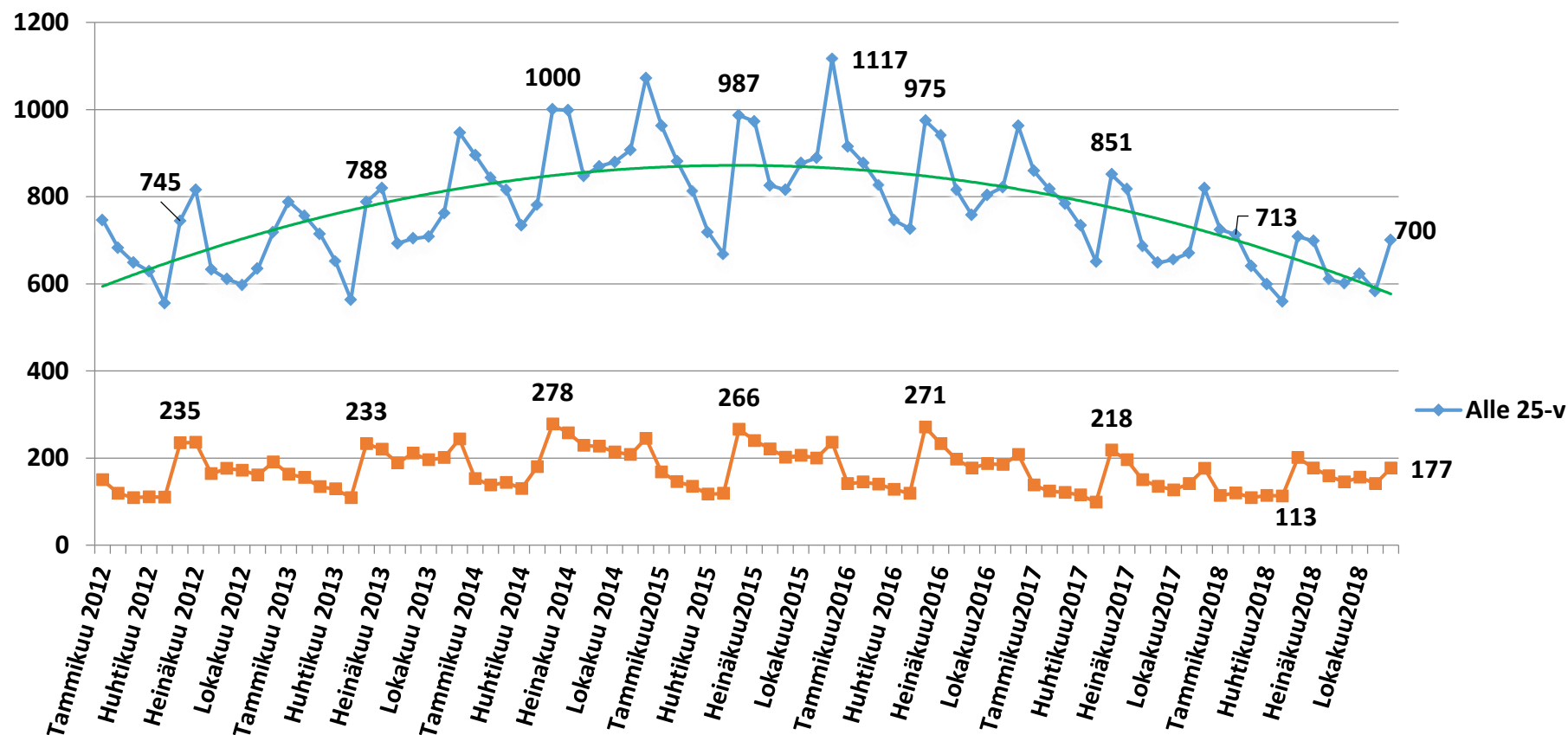

2018	
Kotka	21,2
Kouvola	19,2
Joensuu	18,0
Lahti	18,5
Pori	15,8
Mikkeli	14,3
Lappeenranta	15,7
Hämeenlinna	13,8
Koko maa	12,3

Kouvolassa nuorisotyöttömyys on vertailukunnista toiseksi korkein, se on kuitenkin laskenut edellisestä vuodesta 2 prosenttiyksikköä. Viime vuonna joulukuun lopussa alle 25 vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli Kouvolassa 700, mikä on 14,5 % (119 henkilöä) vähemmän kuin edellisen vuoden joulukuussa.

Nuoret ja
nuoret aikuiset

Nuorten työttömyys Kouvolassa 2012-2018

Nuorten alle 25-vuotiaiden työttömyys on pienentynyt edelleen Kouvolassa vuoden 2018 aikana. Vähennystä alle 25-vuotiaiden työttömien työnhakijoiden määrässä oli 14,5 %. Alle 20-vuotiaiden työttömyys on pysynyt edellisen vuoden tasolla. Yleisen talouden nousukauden lisäksi panostuksella ennalta ehkäisevään työhön nuorten palveluissa on ollut positiivinen vaikutus: Ohjaamon toiminnan kehittäminen, etsivän nuorisotyön resursointi ja yhteistyö elinkeinoelämän kanssa.

- Perusopetus ja nuorisopalvelut toteuttivat ”Mitä somessa tapahtuu?” - kyselyn 2. lk oppilaista toisen asteen opiskelijoille ajalla 8. – 31.1.2018. Suurin osa oppilaista (67%) ei ollut kokenut somessa mitään ikävää, mutta 11% vastaajista ilmoitti kokeneensa kiusaamista netissä esim. kuvien luvaton jakaminen ja viestiryhmistä poistamista. Lisäksi 10,4% ilmoitti nähneensä jotain ikävää. (N= 2785).
- Lukioissa tehtiin keväällä 2018 lukuvuosikysely, jossa kysyttiin kaikilta opiskelijoilta opiskeluilmapiiriin liittyviä asioita mm. koulukiusaamista ja yksinäisyyden kokemista. Vastaajia oli kaikkiaan 707. Keskimäärin 4,3 % vastanneista ilmoitti, että heitä oli kiusattu lukion aikana. Tulokset eivät osoittaneet hälyttävää kiusaamisen esiintymisen ja kokemisen kasvun osalta. Lukioissa tehdään parhaillaan uutta kyselyä, tuloksia arvioidaan toukokuussa 2019 ja niiden perusteella päätetään jatkotoimenpiteistä. Vastaavasti noin 18 % lukiolaisista ilmoitti kokeneensa yksinäisyyttä jossain vaiheessa lukiota.
- Kiusaamista on kysytty KSAO:n omissa opiskelijoille tehdyissä aloitus-, lukuvuosi- ja valmistuskyselyissä viimeisen kahden vuoden eli 2017 ja 2018 aikana. Valtakunnallisessa INKA-kyselyjen vertailussa KSAOssa kiusaamista on samalla tasolla kuin muissa ammatillisissa oppilaitoksissa. KSAOn opiskelijakyselyjen palautekoonnit käsitellään aina oppilaitoksen joryssa ja esimiestiimissä ja koulutuspäälliköt ovat velvollisia puuttumaan/ottamaan kiusaamisen puheeksi aloilla, joiden palautteissa kiusaamista on keskimääräistä enemmän esiintynyt. Kiusaamiselle on nollatoleranssi ja siihen puututaan välittömästi, kun sitä havaitaan tai siitä kerrotaan.

Tiivistelmä

- Peruskoulun päättävien ohjaus jatko-opintoihin on kehittynyt, ja kaikille 9-luokkalaisille on tarjolla jatko-opintopaikka lukiossa tai ammatillisessa koulutuksessa. Yläkoulut järjestävät erilaisia tapahtumia ja vierailuja jatko-opintomahdollisuuksiin liittyen. Marraskuussa järjestettiin kaikille 9-luokkalaisille KOUAhead opinto- ja uramessut, jossa oli mukana myös Kouvolan kesätyöpaikkojen esittelyä ja muuta nuorille suunnattua toimintaa. Mahdollisuudet nuorten työhön ja koulutukseen ohjaukseen paranivat merkittävästi, kun ohjaustoiminnalle, etsivällä nuorisotyöllä sekä Ohjaamolle saatiin uudet tilat vuoden lopulla Kirjapainotalosta.
- Nuorten työttömyyden kasvu on jatkanut laskuaan vuoden aikana, vuoden 2017 lopusta vuoteen 2018 alle 25-vuotiaiden nuorten työttömyys laski 14,5 %. Määrällinen vähenemä on prosentuaalista vähenemää suurempi johtuen ikäluokkien pienenemisestä. Nuorten koulutus ja työllistäminen ovat parasta syrjäytymistä ehkäisevää toimintaa, johon jatkossakin pitää panostaa.
- Haasteena nuorten kohdalla on edelleen opintojen keskeyttäminen etenkin ammatillisessa koulutuksessa. KSAO on lisännyt ohjauksen resurssointia lisäämällä Duunipajojen toimintaa ja yhteistyötä nuorten työpajojen kanssa. Tämä työ vaatii edelleen panostusta ja monialaisen verkostotyön kehittämistä.
- Asiakaspalautteet kerätään lukiossa ja ammatillisessa koulutuksessa säännöllisesti lukuvuosittain, käytössä on eri kyselyt opinnot aloittaville, jatkaville ja opintonsa päättävillä opiskelijoilla. Kyselyjen tulokset käsitellään oppilaitoksissa ja niiden pohjalta suunnitellaan toimenpiteitä tilanteiden korjaamiseksi.

Painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi 2018

Painopisteet 2017-2020:

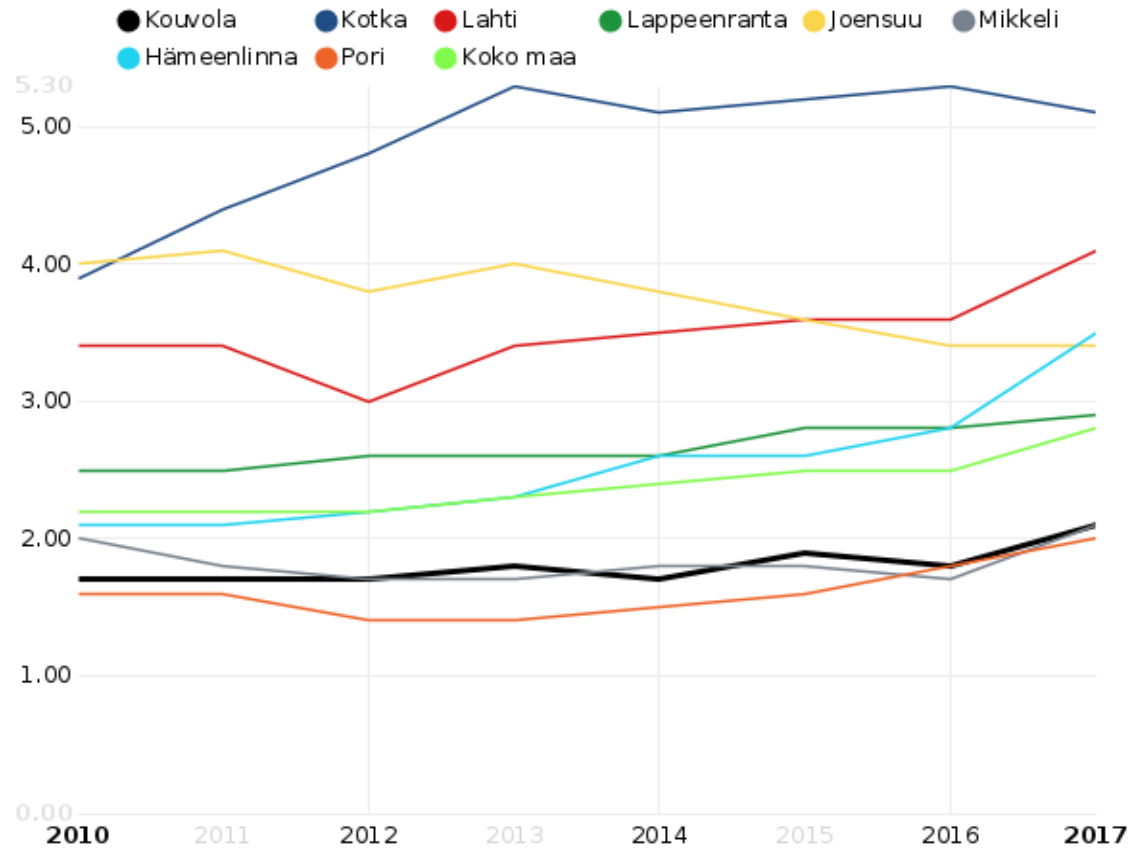
1. Ennaltaehkäisyyn panostaminen 2. Yhteisöllisyyden kehittäminen ja asiakkaan kuuleminen

- Perusopetuksen kehittämisselvityksen tavoitteena on rakentaa sellainen tulevaisuuden kouluverkko, joka antaa peruskoulun päättävälle nuorelle hyvät valmiudet jatko-opintoihin. Nuorisopalvelujen ja toisen asteen koulutuksen edustajat ovat osallistuneet valmisteluun. Myös oppilaat ja huoltajat vastasivat kyselyyn.
- Yrittäjyyskasvatus tukee nuorten oman aktiivisuuden ja yritteliäisyyden lisäämistä, ja osalle se antaa mahdollisuus itsensä työllistämiseen. Opiskelijakuntien toiminnan kehittäminen ja opiskelijoiden vaikuttamismahdollisuuksien lisääminen opiskeluympäristön ja itse opetuksen kehittämiseen ovat keskeisiä toimenpiteitä.
- Verkosto-osaamisen kehittämisohjelma tukee myös nuorten ja opiskelijoiden parissa työskentelevän henkilöstön valmiuksia asiakaslähtöiseen toimintaan ja yhteisön mukaan ottamiseen hyvinvointityöhön.
- Opintojen ohjauksen toimintamalleja kehitetään yläkoulujen ja toisen asteen oppilaitosten välillä. Yläkoulujen ja toisen asteen opintojen ohjaajien yhteiset verkostotapaamisissa vaihdetaan tietoja ja kokemuksia. Valmisteilla on kokeilu opintojen ohjauksen yksilöllisestä jatkumosta perusopetuksesta toiselle asteelle, jotta nuoren opintopolku saadaan onnistuneesti käyntiin.

Työikäiset

Työikäiset

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

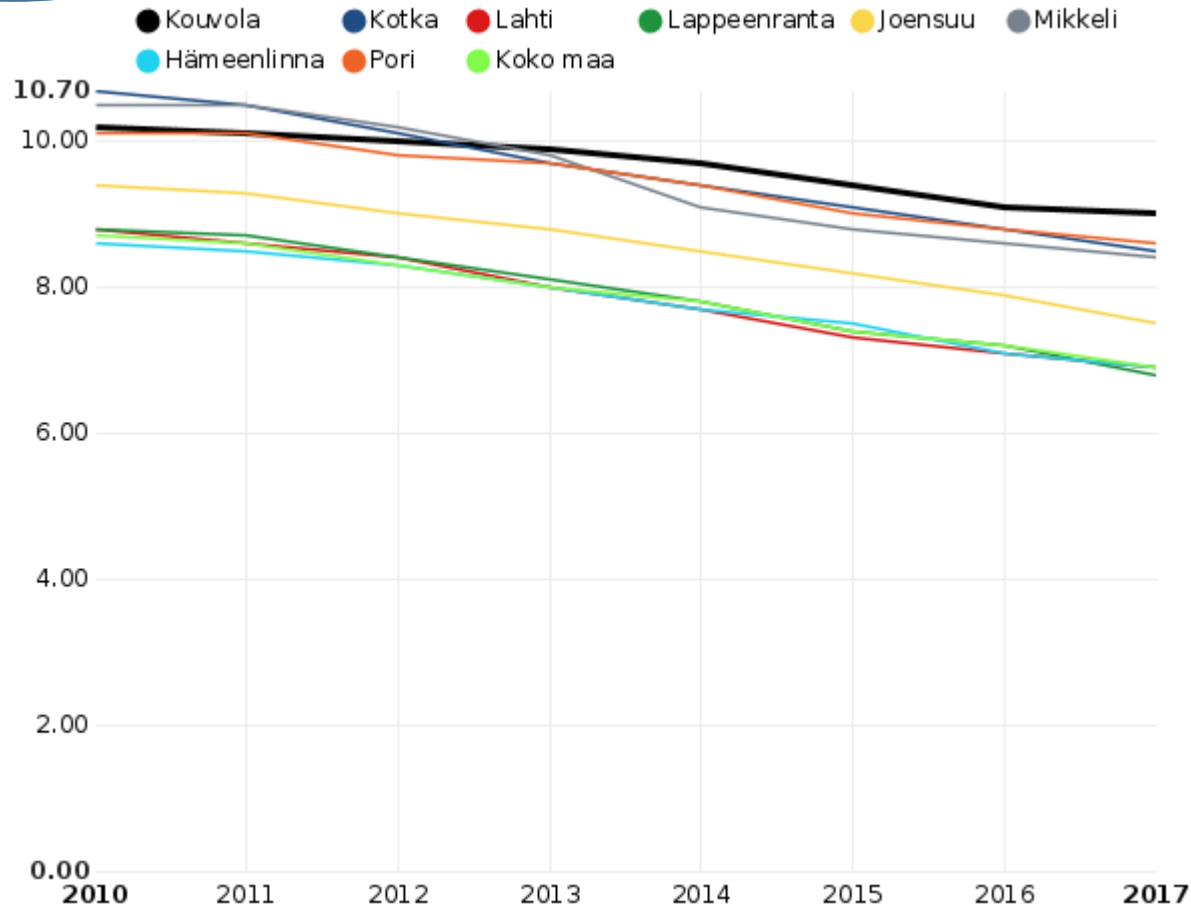
	2017	
Kotka	5.1	
Lahti	4.1	
Hämeenlinna	3.5	
Joensuu	3.4	
Lappeenranta	2.9	
Koko maa	2.8	
Kouvola	2.1	
Mikkeli	2.1	
Pori	2.0	
	2018	
Kouvola	1.8	

Vuoden 2017 luku ei sisällä kunnan maksamaa perustoimeentulotukea tammi-maaliskuulta 2017 ja mukana on vain perustoimeentulotuen saajat (ei muita toimeentulotuen muotoja). Tieto ei ole siis täysin vertailukelpoinen THL:n julkaiseman tilastotiedon kanssa (Lähde: KELA 2018)

Pitkäaikaisesti toimeentulotukea saaneet ovat vuoden aikana olleet vähintään 10 kuukautta toimeentulotuen tarpeessa. Pitkäaikaiseen toimeentulotuen tarpeeseen liittyy usein pitkäaikainen työttömyys ja/muu haastava elämänhallintaan vaikuttava asia (esim. heikentynyt terveys). Kunnan myöntämää täydentävää ja ehkäisevää toimeentulotukea kohdennetaan tarveharkinnan perustuen asiakkaan omatoimista selviytymistä tukeviin asioihin.

Työikäiset

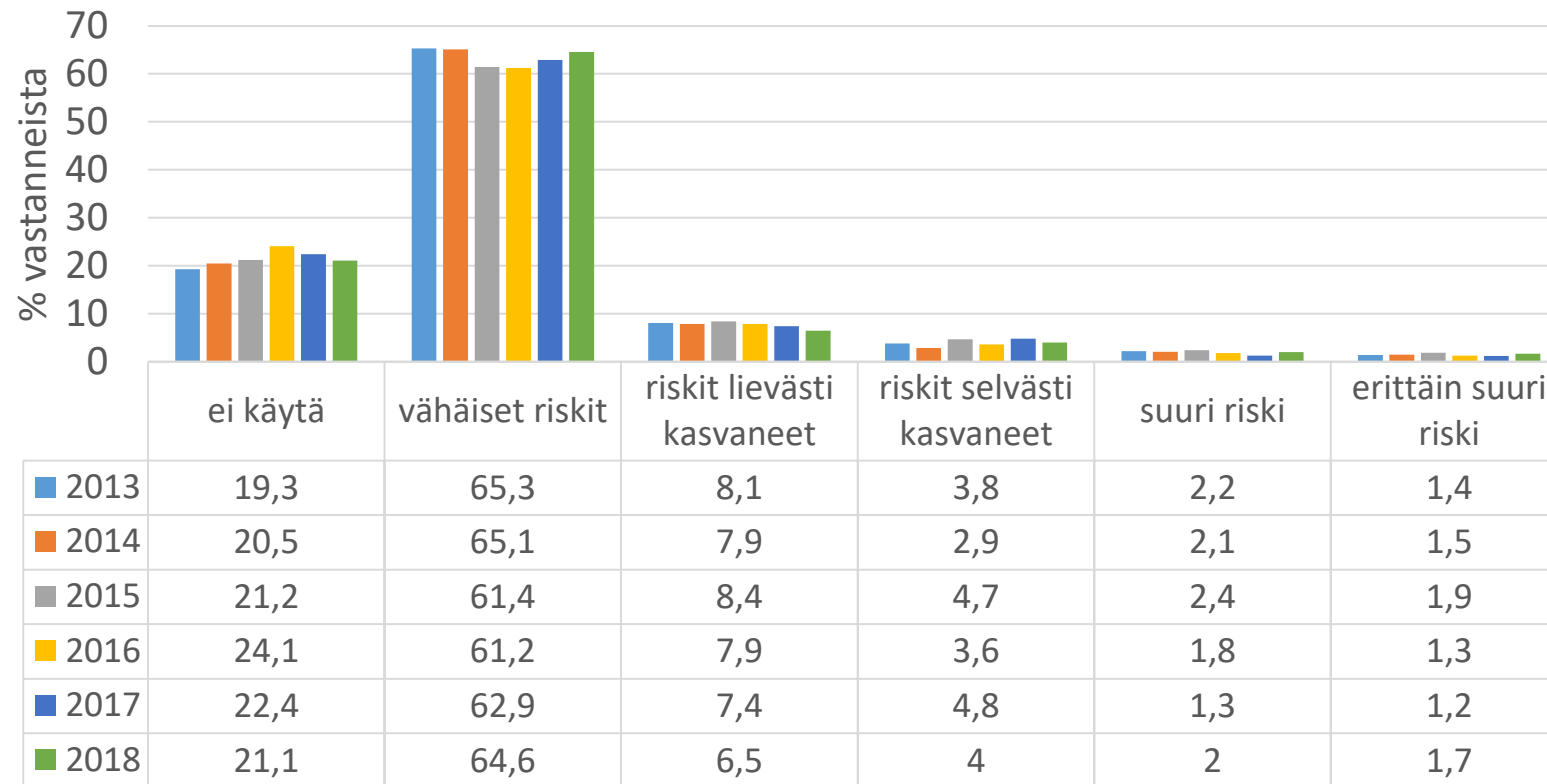
Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

2017	
Kouvola	9.0
Pori	8.6
Kotka	8.5
Mikkeli	8.4
Joensuu	7.5
Lahti	6.9
Hämeenlinna	6.9
Koko maa	6.9
Lappeenranta	6.8
2018	
Kouvola	8.9
Kotka	8.6
Pori	8.5
Mikkeli	8.3
Joensuu	7.2
Lahti	6.8
Hämeenlinna	6.8
Koko maa	6.7
Lappeenranta	6.7

Työkyvyttömyyseläkkeen saaminen ilmaisee pitkäaikaista tai pysyvää työkyvyttömyyttä. Yleisimmät sairausryhmät sen taustalla ovat mielenterveyden häiriöt ja tuki- ja liikuntaelinten sairaudet, yksittäisistä sairauksista depressio ja selkäsairaudet. Työkyvyttömyys ilmentää vain osin sairastavuutta, sillä eläkkeelle hakeutumiseen vaikuttaa myös mm. henkilön taloudellinen tilanne ja työttömyys (Sotkanet 2018).

AUDIT, alkoholinkäyttömittari Kouvola 18-64 –vuotiaat, % vastanneista

Vastanneita
 2013: 2373
 2014: 2272
 2015: 2719
 2016: 2606
 2017: 2841
 2018: 2348

Audit- kyselyjen mukaan suurin osa vastaajista on kohtuukäyttäjiä, joiden alkoholinkäytön riskit ovat vähäisiä. Heidän määränsä on myös kasvanut edellisestä vuodesta. Vuonna 2018 niiden osuus, jotka eivät käytä alkoholia lainkaan on hieman laskenut. Vähentymistä nähdään myös niiden käyttäjien määrässä, joiden kohdalla riskit ovat lievästi tai selvästi kasvaneet. Sen sijaan lisääntymistä nähdään niiden käyttäjien määrässä, joilla riskit ovat suuret tai erittäin suuret. 1.3.2018 voimaan tullut uusi alkoholilaki on osaltaan saattanut vaikuttaa alkoholin käyttöön.

Alkoholinkäyttö

- AUDIT-alkoholinkäyttömittarin tavoitteena on tunnistaa ne vastaajat, joiden juomisen aiheuttama riski on koholla. AUDIT-kysely ei ole varsinaisen ongelmajuomisen mittari, olkoonkin että korkeimmat pistemäärät viittaavat alkoholiongelmaan. Testin avulla halutaan siis löytää vastaajat, joiden juominen vasta alkaa aiheuttaa pulmia ja näin ehkäistä ongelmien pahenemisen. Alkoholien liikkakäyttöön liittyy sekä terveydellisiä että sosiaalisia haittoja tai riski sellaisista (Sotkanet 2017).
- Kouvolassa AUDIT-kyselyä tulisi tehdä terveystilastointeissa kaikille asiakkaille kerran vuodessa. Tilastoitujen kyselyiden perusteella työikäisen väestön alkoholinkäyttö on pysytellyt kokonaisuutena samalla tasolla vuosina 2013–2018. Suurin osa vastaajista on kohtuukäyttäjiä, joiden alkoholinkäytön riskit ovat vähäisiä. Vuonna 2018 niiden osuus, jotka eivät käytä alkoholia lainkaan on hieman laskenut. Sen sijaan on syytä huomioida, että suuren tai erittäin suuren riskin käyttäjien määrä on kasvanut edellisvuodesta.
- Alkoholia liikaa käyttäviä on Kouvolassa THL:n Sotkanet –tilastotietokannan (2015) mukaan enemmän koko maahan verrattuna. Kouvolassa on toiminut vuodesta 2013 alkaen monialainen ehkäisevän päihdetyön osaamistiimi, jonka koordinoi ehkäisevää päihdetyötä kaikki ikäluokat huomioiden. Osaamistiimi järjestää koulutusta kaupungin henkilöstölle mm. puheeksi ottoon liittyen, ehkäisevän päihdetyön tilaisuuksia sekä kehittää Kouvolan pakka-toimintaa (paikallisiin alkoholioloihin vaikuttamista).

- Työllisyystilanne on kehittynyt Kouvolassa vuoden 2018 aikana positiiviseen suuntaan ja työttömyysaste oli 12%. Nuorten alle 25-vuotiaiden työttömien osuus työttömistä työnhakijoista on myös alentunut jonkin verran vuoden 2018 aikana. Kouvolassa pitkäaikaistyöttömien, yli 12 kuukautta työttömän olleiden, osuus työttömistä työnhakijoista oli 31.12.2018 24,3% (vastaava osuus 31.12.2017 30,4%)
- Työllisyystilanteen positiiviseen kehitykseen on merkittävästi vaikuttanut työllisyyden yleinen positiivinen muutos sekä työttömyyden hoitoon liittyvät aktivointimallit
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ja hyvinvointierojen kaventamisen näkökulmasta tulee kehittää entisestään toimintamalleja työllisyyden edistämisen ja työ- ja toimintakyvyn arvioinnin näkökulmasta sekä vahvistaa kaupunki- ja maakuntatasolla yhteistyötä Te-toimiston, Kymsoten työllisyyden palveluiden ja kuntien vastuutyöntekijöiden kesken
- Kouvolan kaupungin elinvoima- ja hyvinvointiohjelmakokonaisuuksien sisällössä tulee määritellä tavoitteet ja seurantaindikaattorit työllisyyden edistämisen näkökulmasta
- Työikäisten mielenterveyden edistämiseen ja haitallisen päihteiden käytön ehkäisemiseen on edelleen kehitettävä sekä ennaltaehkäiseviä että varhaisen tuen malleja. Puheeksioton toimintamallia tulee vahvistaa kaikissa sosiaali- ja terveyspalvelujen kontakteissa.

Painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi 2018

Painopiste 2017-2020:

1. Ennaltaehkäisyyn panostaminen

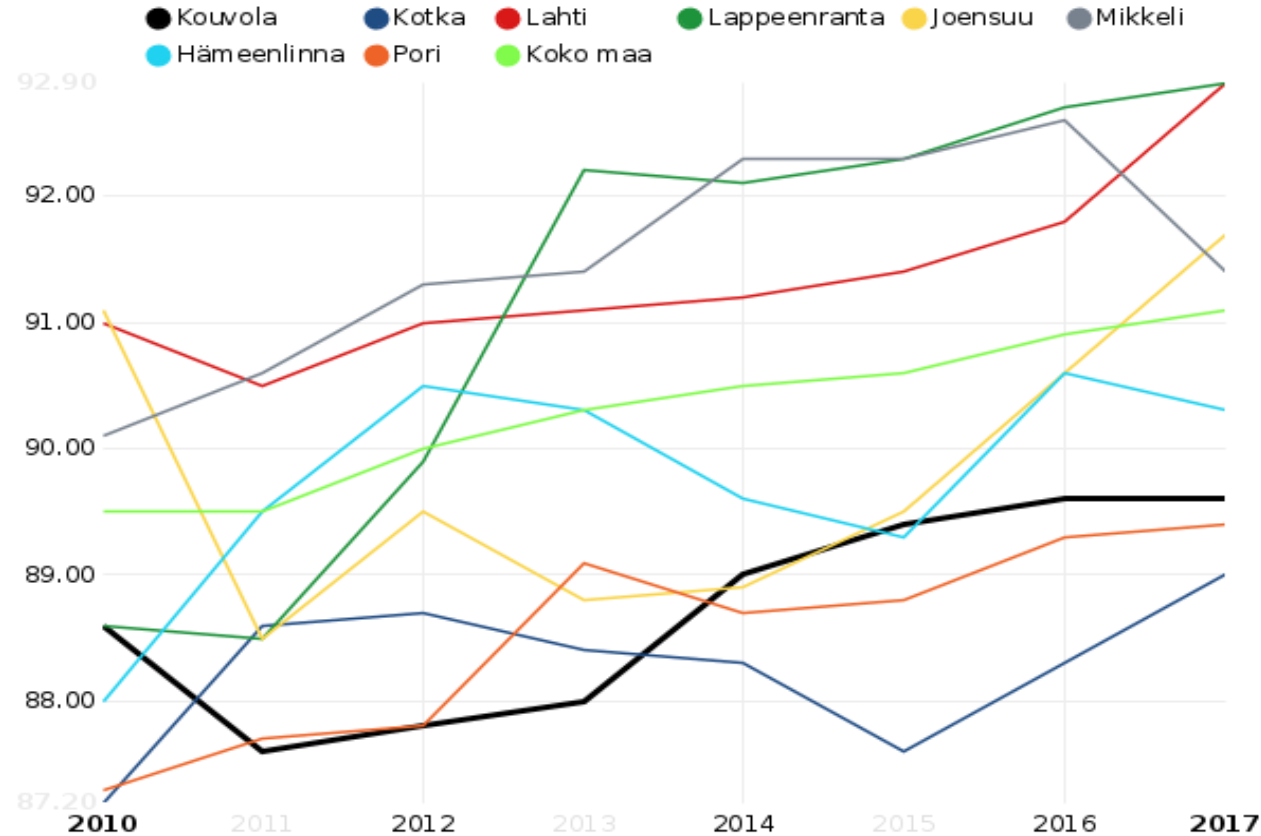
2. Yhteisöllisyyden kehittäminen ja asiakkaan kuuleminen

- Työttömien työ- ja toimintakyvyn edistämiseksi on jatkettu yhteistyötä työllistymisen edistämisen yksikön, te-palveluiden, aikuissosiaalipalveluiden, terveyspalveluiden ja terveyden edistämisen palveluiden kesken. Työttömien ja pitkäaikaistyöttömien terveyden ja toimintakyvyn arvioinnin toimintamallia on pyritty v. 2018 aikana vahvistamaan.
- Ehkäisevään päihde- ja mielenterveystyöhön panostusta on lisätty laajentamalla EPMT-koordinaattorin tehtävänkuva. Kokopäiväinen EPMT-koordinaattori aloitti 1.1.2019.
- Tukea kuntalaisten omaehtoiseen hyvinvoinnin edistämiseen lisättiin mm. kauppakeskus Valtarissa sijaitsevan Hyvinvointipisteen toiminnan ja tilojen laajentamisella. Toiminta jatkuu v 2019 yhteistyössä Kymsoten kanssa.
- Terveyden edistämisen palveluissa on tarjottu maksuttomia liikuntapalveluja, joilla on haluttu madaltaa kynnyksiä heikossa taloudellisessa tilanteessa olevien liikkumiselle (mm. Liikkeelle-toiminta Urheilupuiston uimahallilla).
- Virtakortti –kokeilua jatkettiin vuonna 2018. Kortti on tarkoitettu täydentävää toimeentulotukea ja takuueläkettä saaville kouvolaalaisille. Kortin piirissä olevilla on mahdollisuus osallistua monenlaisiin kulttuuri- ja liikuntapalveluihin.
- Kouvolassa yhdistyksillä on entistä suurempi rooli matalan kynnyksen palvelujen tuottajina. Yhteistyötä kaupungin ja yhdistysten välillä on lisätty; esimerkkinä tästä on kaupungin ja liikuntaseurojen muodostama Liikuntaseuraparlamentti, joka aloitti toimintansa syksyllä 2018. Yhdistysten kanssa on toteutettu myös useita yhteisiä tapahtumia kuntalaisille. Tällä strategisella tavoitteella pyritään saamaan siirtymää kevyisiin ylläpitäviin palveluihin.
- Kirjastot ovat panostaneet vahvasti omatoimisuuteen. Omatoimikirjastot tarjoavat asiakkaille uudella tavalla kirjastopalvelut käyttöön ja kävijäluvut ovat nousseet. Yhteisöjen kanssa tehtävä yhteistyö on lisääntynyt myös kansalaisopistossa, kulttuurikasvatuspalveluissa ja museossa.
- Porukkatalon toiminta vakiintui. Talo kokoaa yhteen yhteisöjä ja järjestöjä. Samassa tilassa toimivat myös kaupungin yhteisöpalvelut ja liikuntapalveluiden henkilöstöä.

Ikäihmiset

Ikäihmiset

Kotona asuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä

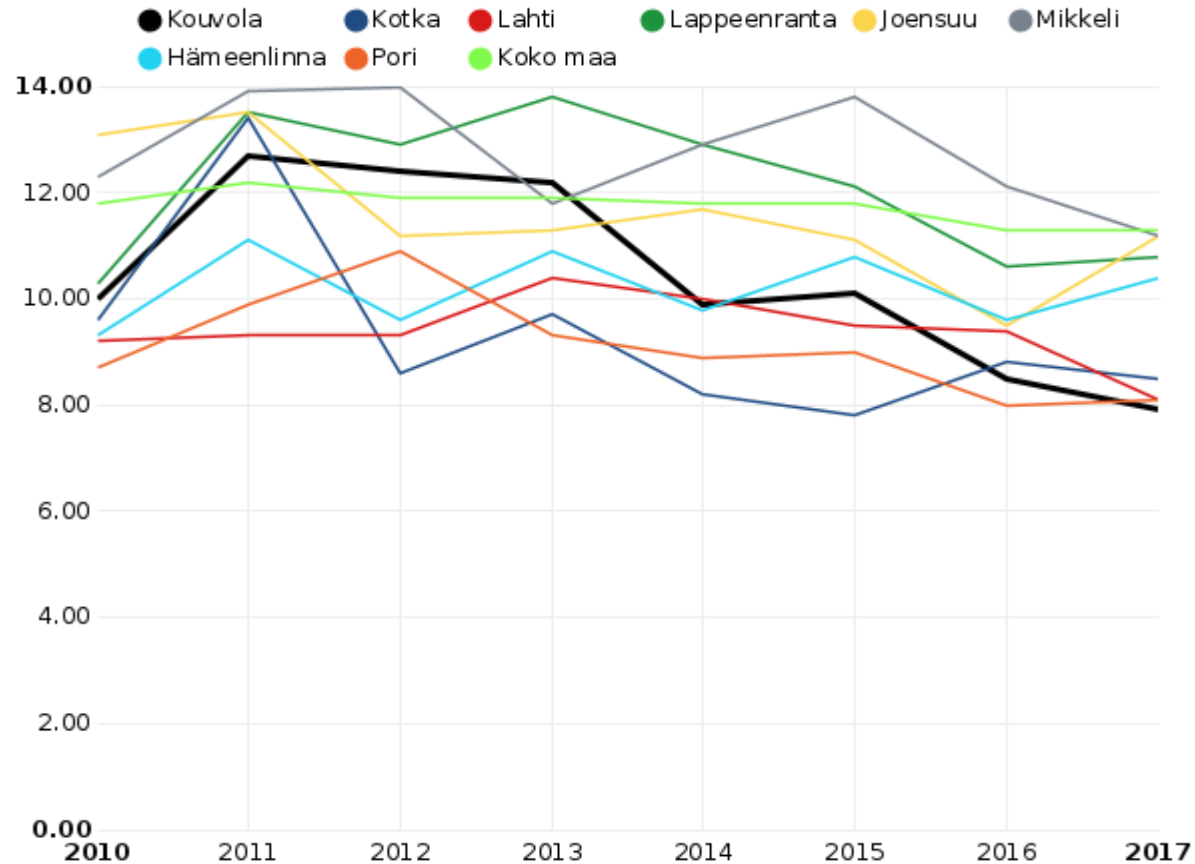

2017	
Lahti	92.9
Lappeenranta	92.9
Joensuu	91.7
Mikkeli	91.4
Koko maa	91.1
Hämeenlinna	90.3
Kouvola	89.6
Pori	89.4
Kotka	89.0
2018	
Kouvola	89.3

Kotona asuvien 75 vuotta täyttäneiden osuus on lähes samalla tasolla edelliseen vuoteen verrattuna. Kouvolaassa on kehitetty ja vahvistettu ennaltaehkäiseviä-, varhaisen tuen- ja kotiin annettavia palveluita. Toimintaympäristön muutokseen liittyen hoito- ja palveluketjujen sujumiseksi jouduttiin v.2018 lisäämään ylimääräisiä ympärivuorokautisten hoiva-asumisen paikkoja. Sujuvien ja saumattomien hoito- ja palvelupolkujen vahvistamiseen yhdessä terveystaloiden kanssa tulee edelleen panostaa. Oikea-aikaisen asiakasohjauksen merkitys tulee entisestään korostumaan.

Ikäihmiset

Säännöllisen kotihoidon piirissä 30.11. olleet 75 vuotta täyttäneet asiakkaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

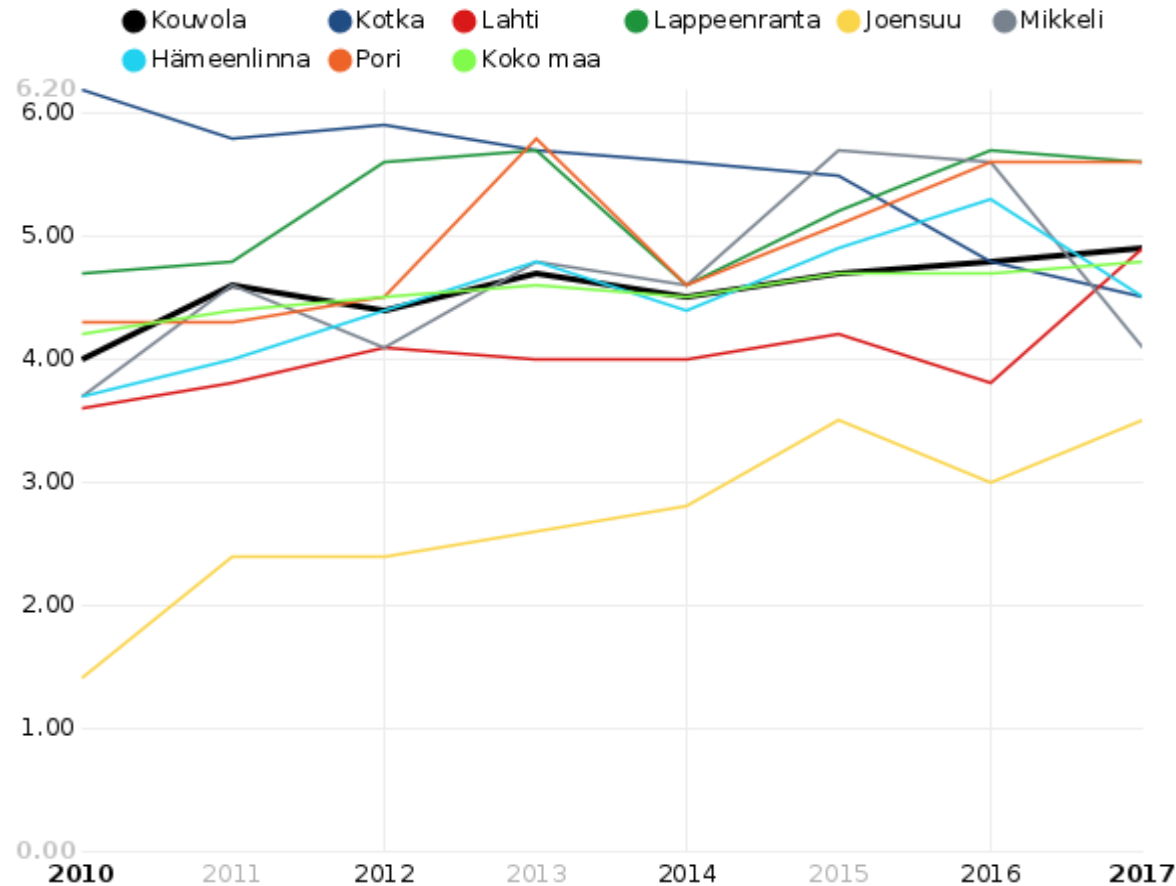

2017	
Koko maa	11.3
Joensuu	11.2
Mikkeli	11.2
Lappeenranta	10.8
Hämeenlinna	10.4
Kotka	8.5
Lahti	8.1
Pori	8.1
Kouvola	7.9
2018	
Kouvola	7.5

Säännöllisen kotihoidon asiakkaiden määrä on laskenut edelliseen vuoteen verrattuna. Sen sijaan asiakkaiden hoitoisuus ja palvelun tarve on lisääntynyt. Säännöllisen kotihoidon asiakkaista 82,4 % oli vuonna 2018 RAI-arviointi järjestelmän Maple luokissa 3-5 eli heidän hoidon tarpeensa oli kohtalainen, suuri tai erittäin suuri. Edellisenä vuonna vastaava luku oli 74,56%. Kotihoidon palveluiden piiriin pääsi jonottamatta.

Ikäihmiset

Omaishoidon tuen 75 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä

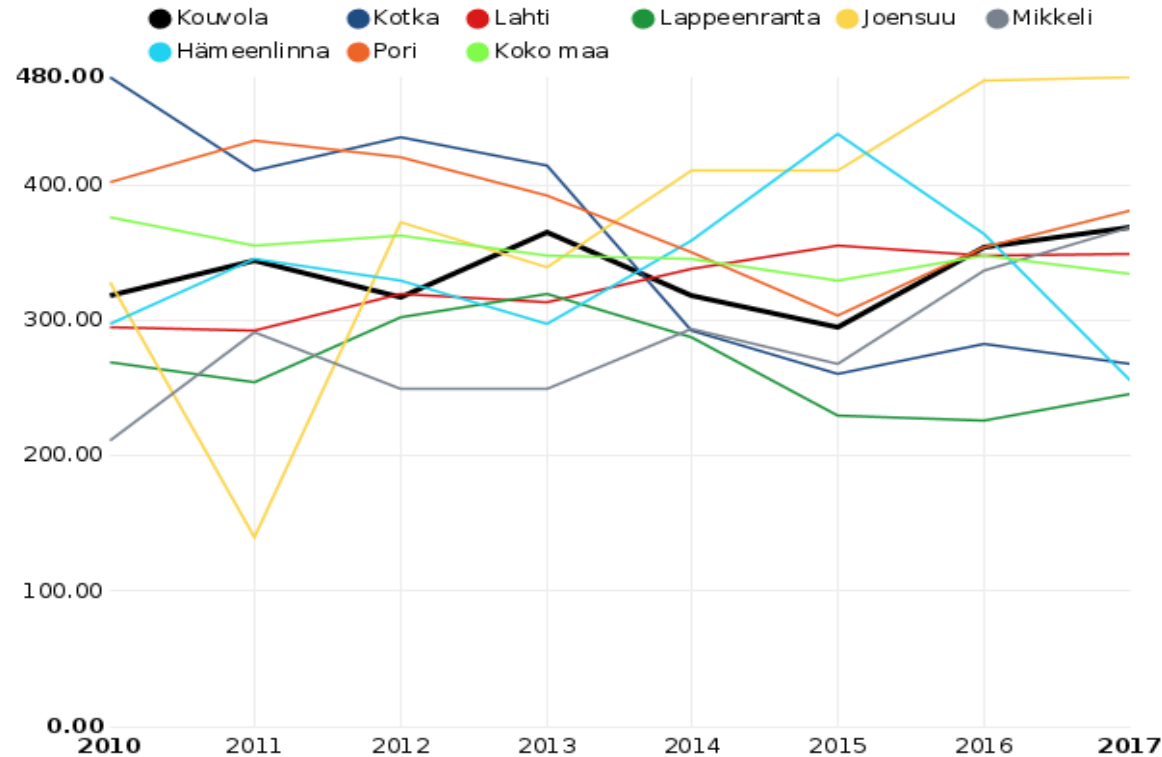

2017	
Lappeenranta	5.6
Pori	5.6
Kouvola	4.9
Lahti	4.9
Koko maa	4.8
Kotka	4.5
Hämeenlinna	4.5
Mikkeli	4.1
Joensuu	3.5
2018	
Kouvola	5.0

Omaishoidon peittävyys on kasvanut edelliseen vuoteen verrattuna. Omaishoidon tuen toimintamalleja on vahvistettu ja kehitetty tukemaan omaishoitajuutta. Omaishoitajan lakisääteisten vapaiden aikaisia hoidettavan hoitovaihtoehtoja on monipuolisesti. Erityisesti lyhytaikaista perhehoitoa on vahvistettu. Perhehoidon käyttö omaishoitajan lakisääteisen vapaan aikaisena hoidettavan hoitomuotona on lisääntynyt kaikissa ikäryhmissä

Ikäihmiset

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajakset 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavanikäistä

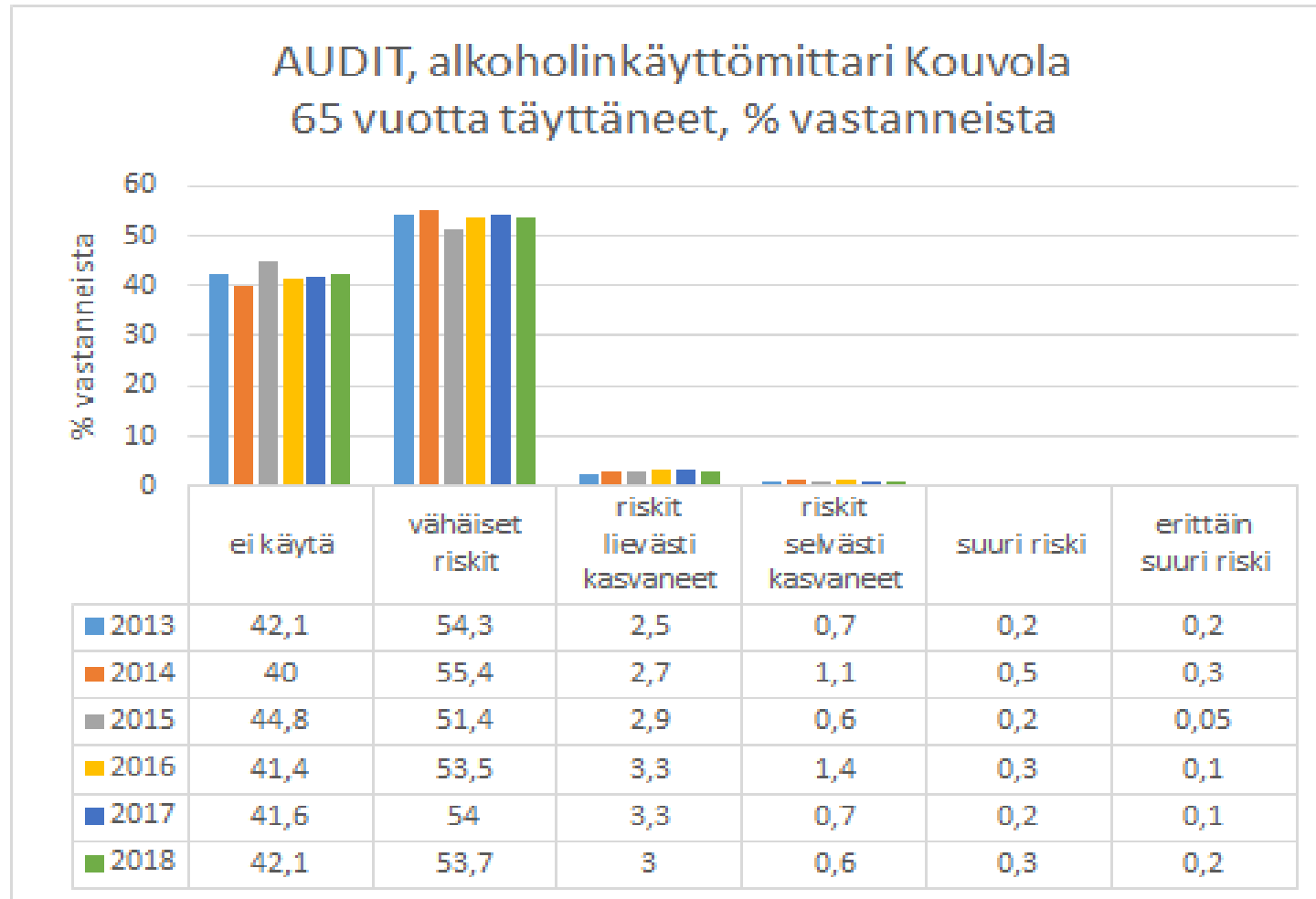

2017	
Joensuu	480.0
Pori	381.2
Kouvola	368.5
Mikkeli	368.3
Lahti	349.3
Koko maa	334.5
Kotka	268.0
Hämeenlinna	255.1
Lappeenranta	245.3

Palveluiden piirissä olevien yli 65-vuotiaiden kaatumisriskiä arvioidaan IKINÄ-mallin (Ikäihmisten kaatumisen ehkäisyn toimintamalli) ja RAI-toimintakyky-mittarin avulla. Kartoituksessa kiinnitetään huomiota mm. kodin kaatumisvaaran tekijöihin, keskushermostoon vaikuttavien lääkkeiden määrään, toimintakykyyn, liikuntakykyyn ja ravitsemukseen. Kaatumisvaaraa arvioidaan puolen vuoden välein RAI-arviointia tehtäessä sekä aina kun toimintakykyyn tulee selkeitä muutoksia.

Kaatumisten ehkäisytyötä laajennettiin vuonna 2017 kotona asuvien kaatumisvaarassa olevien henkilöiden seulonnalla (KaatumisSeula) yhteistyössä mm järjestöjen ja seurojen kanssa. Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajakset ovat hieman lisääntyneet edelliseen vuoteen verrattuna. Toimintamallin arkeen jalkauttamista tulee edelleen vahvistaa.

Alkoholinkäyttö

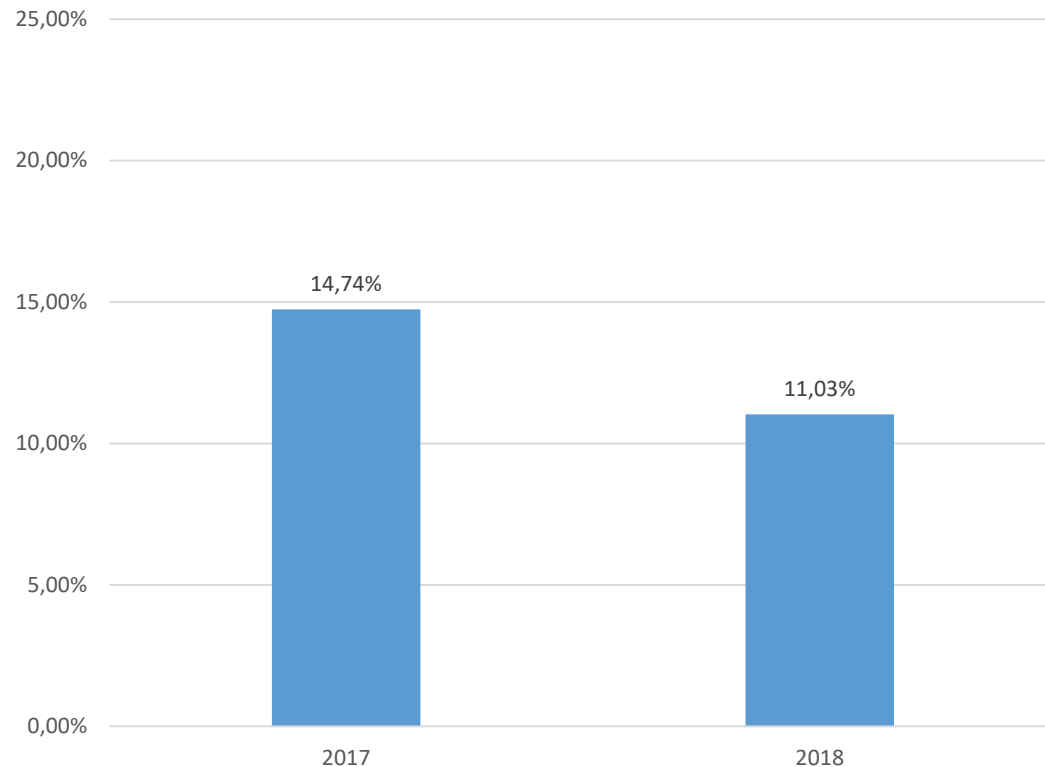

Vastanneita
 2013: 1583
 2014: 1813
 2015: 2081
 2016: 2181
 2017: 1969
 2018: 2131

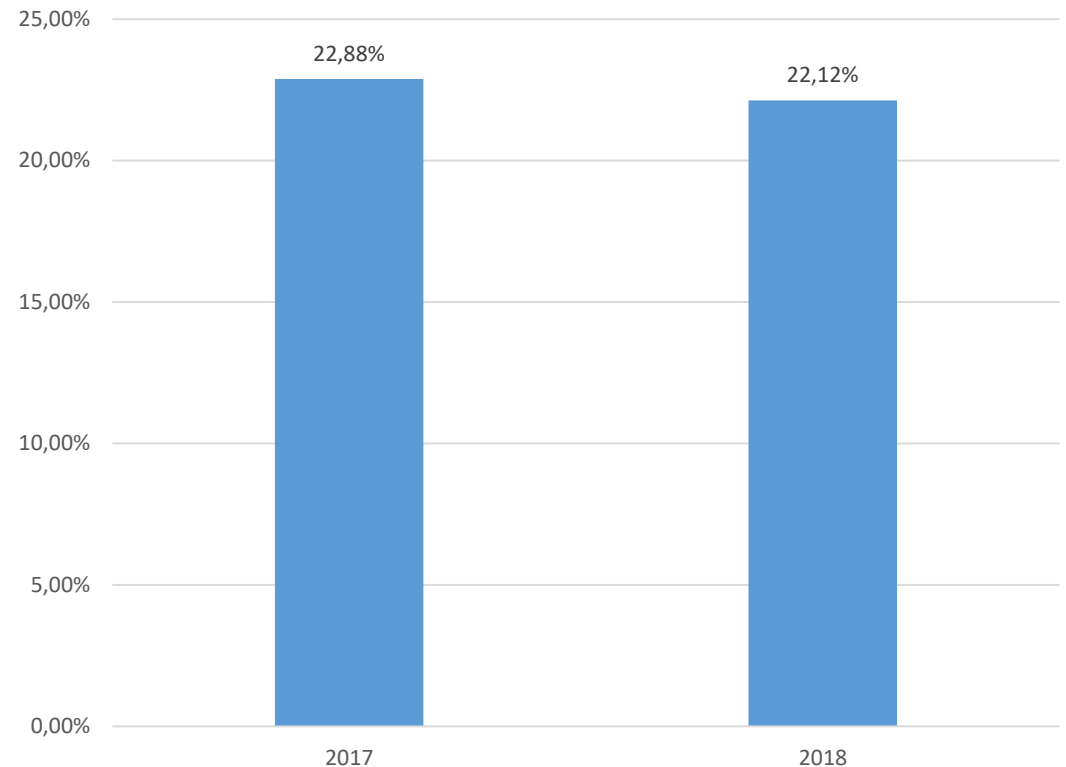
Alkoholinkäytön polarisoituminen näkyy ikäihmisten palveluissa. Havaittavissa on niiden henkilöiden määrän kasvua, jotka eivät käytä alkoholia. Alkoholinkäyttö, jossa riskit ovat vähäisiä tai lieviä, on kehittynyt parempaan suuntaan. Samaan aikaan alkoholinkäyttö, jossa riskit ovat suuret, on kasvanut.

Yksinäisyys (kotihoito, hoiva-asuminen) RAI-ohjelma

Yksinäisyyden tunnetta kokevat hoiva-asumisen asiakkaat (% asiakkaista)

Yksinäisyyden tunnetta kokevat kotihoidon asiakkaat (% asiakkaista)

Kotihoidossa ja hoiva-asumisessa arvioidaan Rai arviointijärjestelmän avulla asiakkaan kokemusta yksinäisyydestä. Rai arviointijärjestelmän perusteella kotihoidossa 22,12 % säännöllisen kotihoidon asiakkaista kokee yksinäisyyden tunnetta. Vastaava luku hoiva-asumisessa oli 11,03 %. Itsensä yksinäiseksi kokevien määrä on vähentynyt, erityisesti hoiva-asumisessa. Palveluissa on pyritty lisäämään yhteisöllisyyttä tukevia toimintamalleja ja tukemaan asiakkaiden osallisuutta.

Asiakastyytyväisyys ja palveluseteli

Asiakastyytyväisyys

- vuonna 2016 ka ikääntyneiden palveluissa 4,29
- vuonna 2017 ka ikääntyneiden palveluissa 4,23
- vuonna 2018 ka ikääntyneiden palveluissa 4,35
- Asiakastyytyväisyyttä mitataan jatkuvan parantamisen mallin mukaisesti. Asiakaspalautteen antamiseen kannustavia toimintamalleja tulee edelleen vahvistaa.

Palvelusetelituotannon osuus ikääntyneiden palveluista %

- vuonna 2016 kotihoito 0,19 %
- vuonna 2016 hoiva-asuminen 4,74%

- vuonna 2017 kotihoito 0,41%
- vuonna 2017 hoiva-asuminen 7,57%

- vuonna 2018 kotihoito 7,47 %
- vuonna 2018 hoiva-asuminen 8,32 %

- Palvelusetelivaihtoehdon käyttö on lisääntynyt kotihoidossa ja tehostetussa palveluasumisessa. Erityisesti lisäystä on tapahtunut kotihoidon osalta. Palveluseteli vaihtoehtona palveluiden järjestämiseksi tukee osaltaan asiakkaan valinnanvapautta.

- Ikääntyneiden hyvinvoinnin kannalta keskeiseksi nousee oikea-aikainen ja tarpeeseen vastaava tuki. Asiakastarpeeseen perustuvan asiakas- ja palveluohjauksen merkitys sekä ikäihmisten osallisuuden vahvistaminen korostuu. Yhtenäistä Asiakasohjauksen toimintamallia kehitettiin maakunnallisessa Ikäopastin hankkeessa. Varhaisemman vaiheen palvelutarpeen arviointia vahvistettiin ottamalla käyttöön RAI CA arviointimittari. Asiakkaiden osallisuutta tukevien toimintamallien (esim. asukaskokoukset, vastuuhoitaja malli) juurruttamista arkeen jatkettiin. Hyvinvointia edistävien kotikäyntien osalta toteutettiin osallistava arviointi. Ikäihmisille suunnattua tietotekniikan käyttöön liittyvää neuvontaa ja opastusta on vahvistettu.
- Ikäihmisten hyvinvointiin vaikuttaa yksinäisyyden kokeminen. Yksinäisyyden ehkäisemiseen liittyen on varhaisissa palveluissa koulutettu palveluohjaajia Senioripysäkki-ryhmien ohjaajiksi. Vuonna 2018 toteutui yksi Senioripysäkki-ryhmä.
- Kotihoidon ja hoiva-asumisen asiakkaiden yksinäisyyden tunteeseen pyritään vaikuttamaan hoito- ja palvelusuunnitelman kautta. Suunnitelmaa laadittaessa kartoitetaan asiakkaan sosiaalinen verkosto; esim. omaiset/läheiset, kolmannen sektorin toiminta, tukipalvelut. Jokaisen asiakkaan kohdalla pohditaan hänelle parhaat ratkaisut yksinäisyyden tunteen vähentämiseksi.
- Kouvolassa kotona asuvien 75 vuotta täyttäneiden määrä on laskenut edelliseen vuoteen verrattuna. Myös kotihoidon asiakkaiden määrä väheni hieman edelliseen vuoteen verrattuna, mutta asiakkaiden hoidon tarve lisääntyi. Kotihoidon palveluiden piiriin pääsi jonottamatta. Ikäihmisten kotona asumista tukevia toimintamalleja on vahvistettu. Keskeistä on sujuvien ja saumattomien palvelu- ja hoitoprosessien edelleen kehittäminen yhteistyössä asiakkaan hoitoon ja palveluiden järjestämiseen osallistuvien tahojen kanssa.

Painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi 2018

Painopisteet 2017-2020:

1. Ennaltaehkäisyyn panostaminen

2. Yhteisöllisyyden kehittäminen ja asiakkaan kuuleminen

- Ikääntyneiden palvelujen toiminnan tavoitteena on vastata ikääntyvien palvelutarpeeseen asiakaslähtöisesti ja oikea-aikaisesti sekä siirtää palveluiden painopistettä varhaisiin palveluihin ja tukea ikääntyvien itsenäistä ja toimintakykyistä asumista omassa kodissaan. Asiakkaan kuuleminen ja osallisuuden vahvistaminen sekä yhteisöllisyyden kehittäminen tukevat ikäihmisten hyvinvointia.
- Ennakointi ja ennaltaehkäisyn näkökulma sekä varhainen tuki korostuvat kaikissa palvelu- ja hoitoprosessien vaiheissa. Varhaisella tuella voidaan ylläpitää ikäihmisten toimintakykyä ja siirtää tai kokonaan välttää raskaampien hoitomuotojen tarve.
- Erityisesti varhaisissa palveluissa tiivis yhteistyö järjestöjen, seurakunnan ja muiden palveluntuottajien kanssa jatkui. Hyvinvointiasematoimintaa kehitettiin asiakastarpeiden pohjalta. Yhteisiä tapahtumia järjestettiin niin kaupungin omilla hyvinvointiasemilla kuin kahdella ostopalveluna tuotetulla hyvinvointiasemalla.
- Kunakin vuonna 75 vuotta täyttävillä kuntalaisilla (ei säännöllisen palvelun piirissä olevat) tarjottavan Hyvinvointia edistävän kotikäynnin otti vastaan n.70 % ko kohderyhmään kuuluvista. Varhaisen tuen palveluissa tiedottamisessa, neuvonnassa ja ohjauksessa henkilöstö huomioi digitalisaatioon liittyvän myönteisen asenneilmapiirin vahvistamisen. Sosiaalisen kuntoutuksen senioritiimiryhmiä järjestettiin esille tulleen tarpeen mukaan alueellisesti eri puolilla kaupunkia.
- Omaishoitajien jaksamista ja osallisuutta tukevat toimintamallit (mm. liikuntaryhmät, yhteiset päiväkahvitilaisuudet, info-tilaisuudet) vakiintuivat. Toimintamalleja kehitettiin ja kehitetään asiakaspalautteen ja -tarpeen pohjalta.
- Ennaltaehkäisyn näkökulmasta tärkeää on ikäihmisten toimintakyvyn ylläpitäminen. Seniori-kuntosalitoiminnalla tuetaan ja mahdollistetaan kotona asuvien ikäihmisten toimintakyvyn ylläpitämistä. Asiakkaiden omatoimisuuden ja toimintakyvyn ylläpitämisen toimintamalleja toteutettiin niin kotihoidossa, kotihoitoa tukevissa palveluissa kuin hoiva-asumisessa.

Painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi 2018

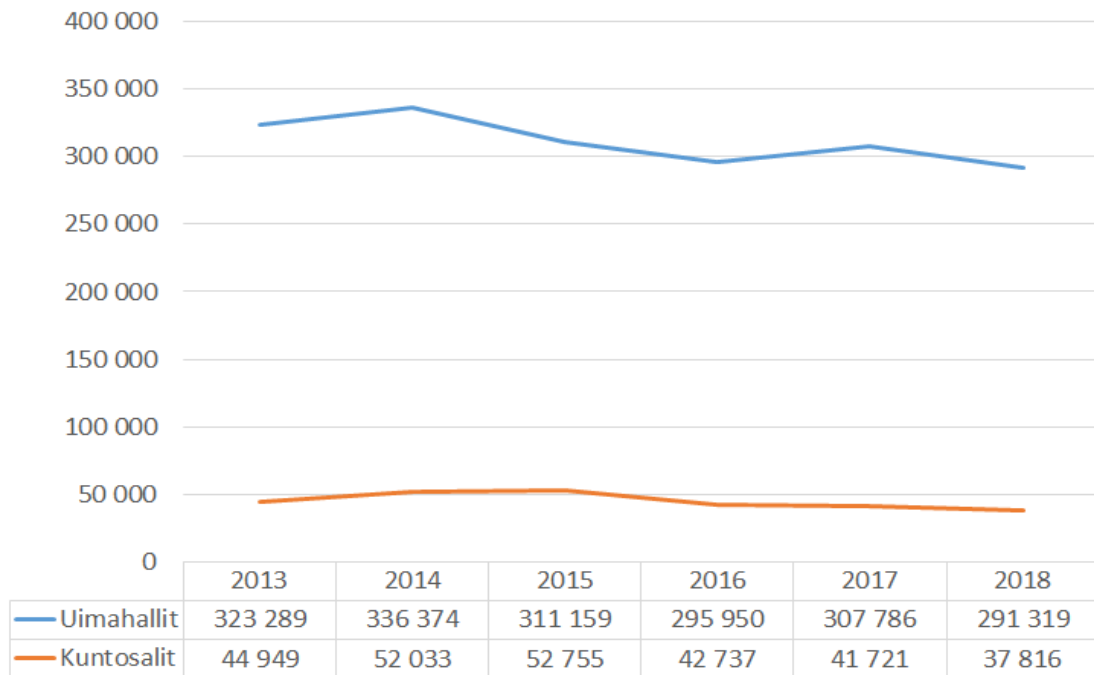
- Toimintaympäristön nopeat muutokset toivat haasteita hoito- ja palveluketjun sujuvuudelle. Kotiutuksen - ja muita toimintamalleja kehitettiin yhteistyössä terveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon kanssa.
- Kotihoidon tehostetun kotiutuksen(Tehko -tiimi) toimintamallia kehitettiin vastaamaan entistä paremmin asiakastarpeeseen. Asiakkuudet Tehko-tiimiin tulivat kotihoidon asiakasvastaavien tai keskitetyn kotiutusnumeron kautta. Fysioterapeutti lisäyksen myötä on fysioterapeutti resurssia kohdennettu osittain Tehko-tiimin asiakkuuksiin. Tehostetun kotiutuksen tavoitteena on ollut tukea asiakkaiden toimintakykyä ja kuntoutusta arjen toiminnoissa. Tärkeä tavoite on ollut myös turvallisuuden tunteen vahvistaminen.
- Kaatumistapaturma on ikäihmisten yleisin tapaturmatyyppi, siksi on tärkeää pyrkiä ennaltaehkäisemään kaatumistapaturmia. Ikääntyneiden palveluissa tapaturmien määrää ja niihin yhteydessä olevia tekijöitä seurataan TAPE-tapaturmien seurantaohjelmalla. Kotihoidossa on ollut vuodesta 2016 alkaen käytössä IKINÄ-kaatumisen ehkäisynmalli, jossa jokaisen kotihoidon asiakkaan kaatumisen riskiä arvioidaan palveluiden alussa. IKINÄ-arvioinnin jälkeen asiakkaalle tehdään RAI-toimintakyky arviointi. IKINÄ- ja RAI arvioinnin tulosten perusteella asiakkaalle luodaan hoito-ja palvelusuunnitelma, jossa otetaan huomioon ne toiminta-alueet, joissa asiakkaalla on hankaluutta tai jotka nostaa riskiä kaatumistapaturmille.
- Valkealakodin toiminnan kehittämistä palvelualue mallin mukaisesti jatkettiin. Palvelualueen tavoitteena on kehittää hyvän ikääntymisen asuinympäristö, henkilöstön uusia asiakaslähtöisiä toimintamalleja sekä yhteisöllisyyttä ja osallisuutta edistävä, asiakaslähtöisiä kumppanuuksia luovia toimintamalleja.
- Ikääntyneiden palveluissa kukin palvelu on laatinut hyvinvointipalveluiden asiakaslupaukseen pohjautuvan palvelulupauksen, joka on kirjattu käyttösuunnitelmaan. Askel-hankkeen mukaista asiakaslähtöistä toiminnan ja palveluiden kehittämistä sekä toimintamallien juurruttamista arkeen jatkettiin. Palveluissa toteutettiin jatkuvan parantamisen mallin mukaisesti asiakastyytyväisyyskyselyitä sekä henkilöstön fiilis-mittarikyselyitä. Ikääntyneiden palveluista kahdelle yksikölle (Sippolakoti ja Valkealakoti) myönnettiin Askel-standardi.

Kaikki ikäryhmät

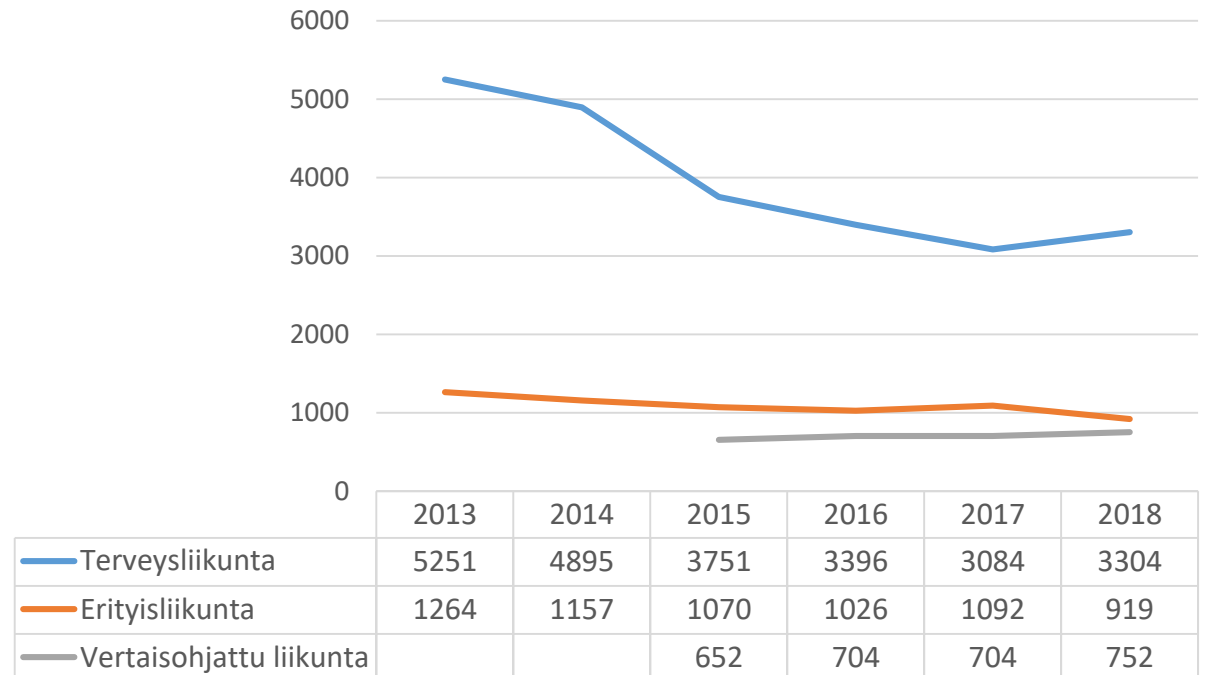
Kaikki
ikäryhmät

Uimahallit, kuntosalit ja liikuntaryhmät

Uimahallien ja kuntosalien kävijämäärä

Liikuntaryhmien kävijämäärä

Uimahallit, kuntosalit ja liikuntaryhmät

- **Uimahallien ja kuntosalien kävijämäärät** ovat hiukan laskeneet. 2018 tehdyssä uimahalliverkkoselvityksessä uimahallin kävijämääriin vaikuttavina tekijöinä mainitaan mm. hallin yleinen kunto sekä tarjottavat oheispalvelut, kuten kuntosali. Kouvolaan on lisäksi viime vuosina perustettu useita yksityisiä kuntosaleja. Uimahalliverkkoselvityksessä tuli esille, että uudella hallilla on kävijämääriä nostava vaikutus ja vanhemmalla hallilla kävijämääriä laskeva vaikutus (Kouvolan uimahallien tarveselvitys 2018 –loppuraportti). Vuonna 2019 tehdään liikuntapaikkaverkkoselvitys, jonka tarkoitus on kehittää myös uimahallien laatua ja määrää Kouvolassa.
- **Liikuntaryhmät:** Terveystiedon edistämisen liikuntaryhmien sekä ikääntyneiden vertaisohjattujen liikuntaryhmien kävijämäärissä ei ole huomattavia eroja edellisvuoteen verrattuna. Liikuntatoiminnassa panostetaan entistä enemmän liikuntaneuvontaan ja sitä tukevaan avoimeen liikunnanohjaajan opastukseen kuntosalilla ja uimahallin altaalla. Liikkuvakouvola -some-kanavien kautta ohjataan omatoimisen liikunnan edistämiseen tuomalla esille paikallisia liikkumismahdollisuuksia.
- **Kouvolalaisten liikunta-aktiivisuutta** seurataan säännöllisillä kyselytutkimuksilla, joiden toteuttamisesta vastaa Urhes Oy. Tuloksia hyödynnetään palvelujen suunnittelussa. Vuosittaiset kohderyhmät:
 - v 2017: täysi-ikäiset (raportoitu laajassa hyvinvointikertomuksessa 2017-2020)
 - v 2017: syksy: liikuntaseurakysely (vastanneita seuroja 99)
 - v 2018: varhaiskasvatusikäiset lapset (vastanneita vanhempia 284)
 - v 2019: kouluikäiset lapset
- Positiivisena tunnustuksena Kouvola oli mukana valtakunnallisessa Urheilugaalassa kolmen parhaan joukossa ”Liikkuvin kunta” kategoriassa

Kaikki
ikäryhmät

Terveydenedistämisasiaktiivisuus (TEA) liikunnassa 2018, pistemäärä

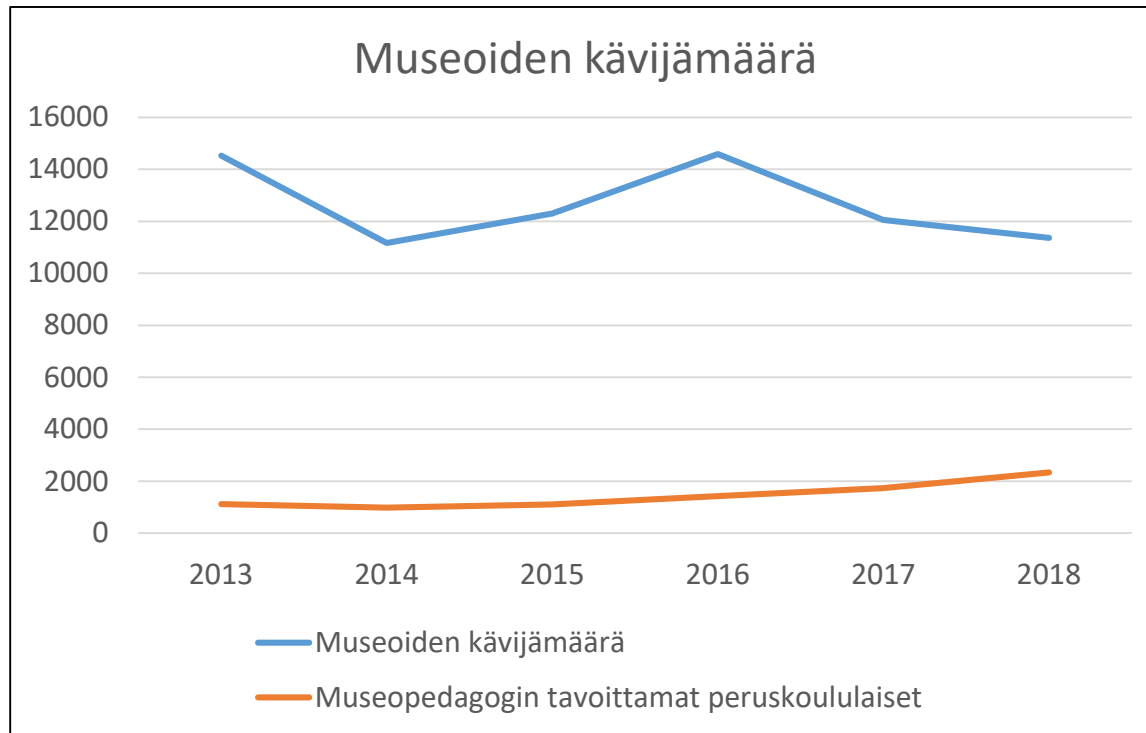
TEA-pistemäärä liikunnassa koostuu terveyden edistämiseen sitoutumisesta, johtamisesta, seurannasta, voimavaroista, osallisuudesta ja muista ydintoiminoista ja se on näiden eri ulottuvuuksia kuvaavien pistemäärien keskiarvo. Pistemäärä 100 tarkoittaa, että toiminta on kaikilta osin oletetun hyvän käytännön ja laadun mukaista.

	Kouvola	Kotka	Lahti	Hämeen- linna	Joensuu	Pori	Lappeen- ranta	Mikkeli	Koko maa
Liikunta	85	64	80	61	77	79	80	65	74
Sitoutuminen	80	48	42	44	41	86	67	32	61
Johtaminen	95	77	100	62	100	80	80	91	86
Seuranta ja tarveanalyysi	80	40	73	19	77	65	65	38	58
Voimavarat	63	60	71	67	73	49	71	62	65
Osallisuus	100	75	100	100	100	100	100	100	92
Muut ydintoiminnat	94	83	95	75	74	95	97	69	79

Kouvola sijoittuu liikunnan kokonaispistemäärässä korkeimmalle vertailukuntiin nähden, ja selvästi koko maan tasoa paremmin. Ainoastaan voimavarojen suhteen Kouvolan pistemäärä on koko maan tasoa alhaisempi. Erityisesti sitoutumisen sekä seurannan ja tarveanalyysin osalta Kouvolan pistemäärä on korkea koko maahan ja vertailukuntiin verrattuna.

Kaikki
ikäryhmät

Museot

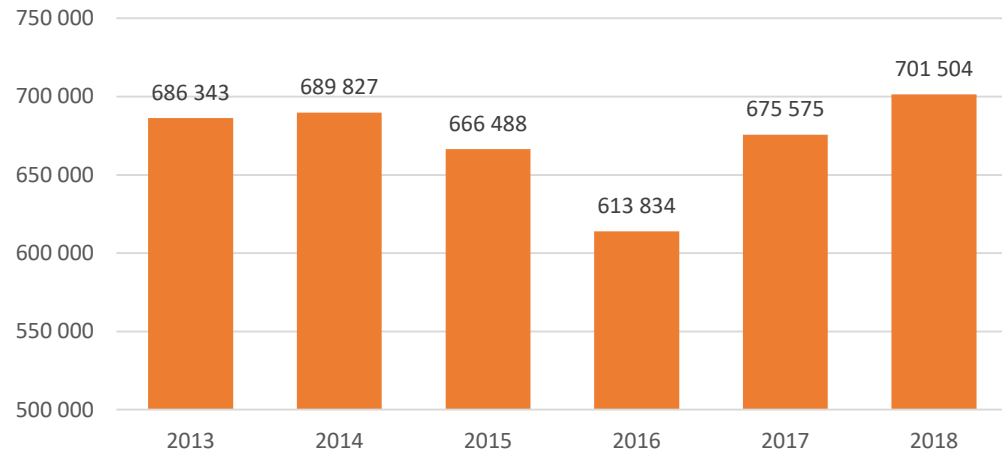
Museoiden kävijämäärä suhteessa kaupungin väkilukuun	
2013	16,70 %
2014	12,80 %
2015	14,30 %
2016	17,10 %
2017	14,30 %
2018	13,66 %

Museon kävijämäärä on laskussa. Toisaalta museopedagogin saavuttamien peruskoululaisen määrässä on kasvua. Koululaisten määrää kasvatti Suomen kulttuurirahaston Taidetestaajat- hanke sekä Kouvolan kaupungin peruskoululaisten kulttuuripolku Lennokki. Pedagogian haasteina ovat koululaisten kuljetukset museoihin, tosin taidetestaajat-hankkeessa ja Lennokissa on varattu rahat kuljetuksiin. Suuri haasta on vakituisen museopedagogin puuttuminen museon henkilökunnasta. Museopedagogin palvelut hankitaan ostopalveluina, mikä rajoittaa toiminnan pitkäjänteistä kehittämistä myös muissa kuin koululaisryhmissä.

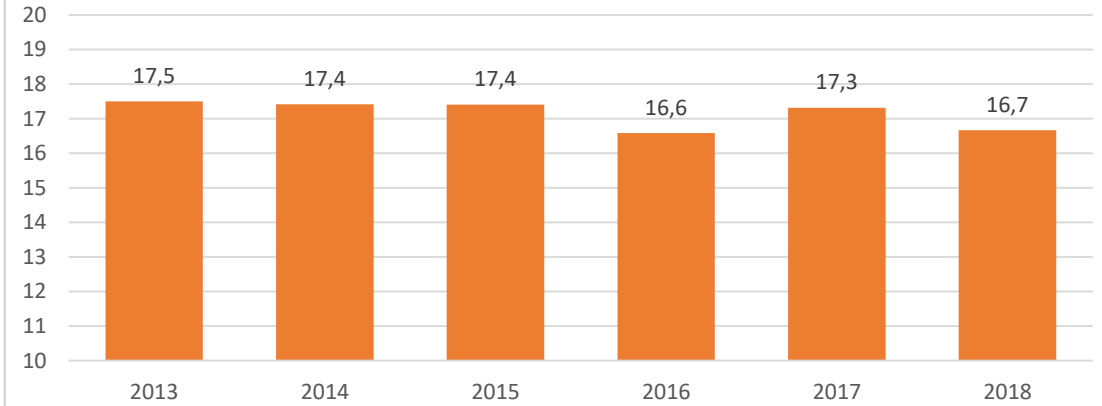
Kaikki
ikäryhmät

Kirjastot

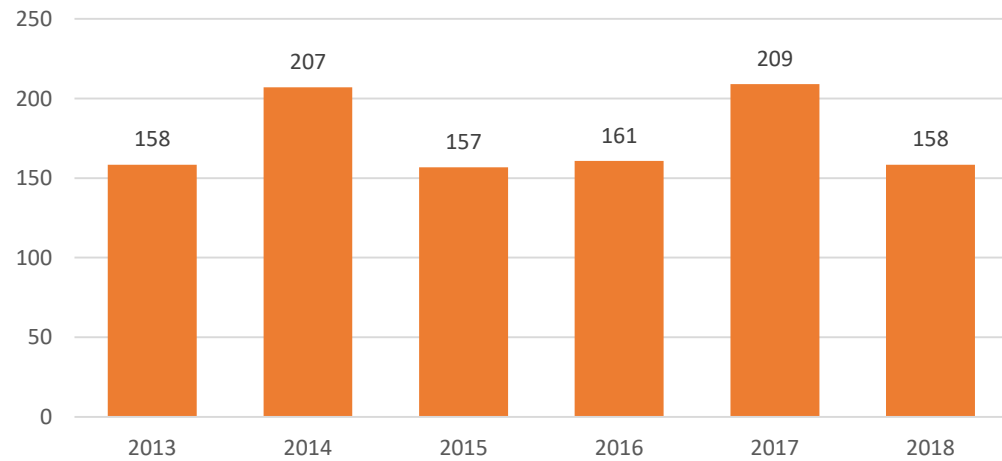
Kirjastokäynnit

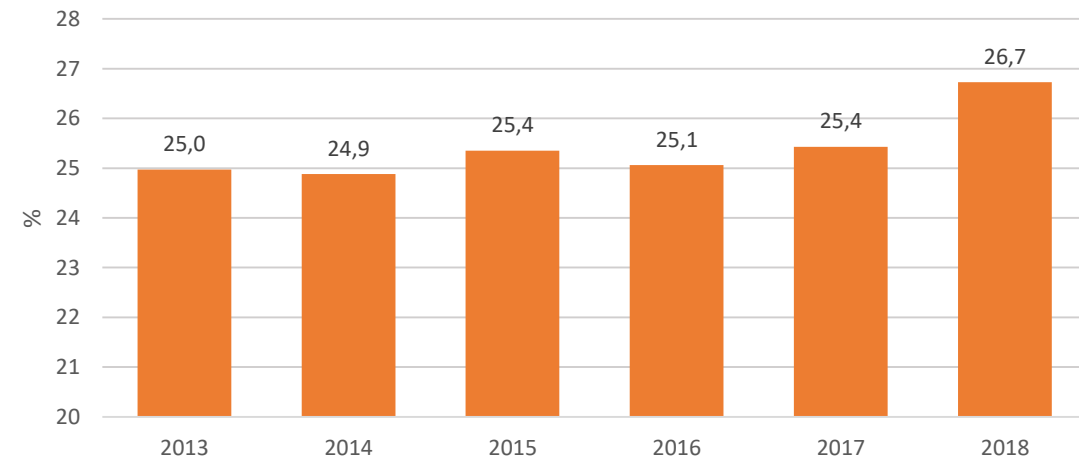
Kirjastolainauksen määrä lainaa / asukas

Kirjaston tapahtumiin osallistuneiden määrä / 1000 asukasta

Lasten kirjojen lainaus, osuus kaikista lainoista

Kirjastot ja kulttuurikasvatuspalvelut

- **Kirjastopalveluja** käytetään Kouvolassa hyvin: kirjastoon tehtiin 701 504 asiakaskäyntiä vuonna 2018. Väkilukuun suhteutettuna jokainen kouvolaalainen vauvasta vaariin kävi kirjastossa 8,4 kertaa vuoden aikana. Keskimäärin jokainen kouvolaalainen on lainannut 16,7 aineistoa vuoden aikana. Lisäksi kirjaston tarjoamien e-aineistojen käyttö kasvaa voimakkaasti.
- Asiakkaat käyttävät kirjastojen tiloja myös esimerkiksi lukemiseen, opiskeluun, oleskelemiseen, kokouksiin ja erilaiseen omaehtoiseen tekemiseen kuten vaikkapa digitointiin. Kirjastoa käytetään yhä enemmän yhteisöllisenä tilana. Kouvolan kirjastoissa on panostettu voimakkaasti omatoimisen kirjastoasioinnin lisäämiseen. Kaikki tämä kirjaston monimuotoinen käyttö näkyy myös kirjaston kävijämäärän kasvussa.
- Kirjasto on merkittävässä roolissa lasten ja nuorten oppimisen ja kirjallisuusharrastuksen tukena. Lasten ja nuorten kirjojen lainauksen suhteellinen osuus on hieman noussut.
- Kirjaston maksuttomat tapahtumat tuovat merkittävän lisän kaupungin kulttuuritarjontaan. Tapahtumiin tehtiin 13186 asiakaskäyntiä vuonna 2018.
- **Kulttuurikasvatuspalveluiden** vuosittaisessa toiminnan volyymitiedoissa ovat eri-ikäisille kohdennetut kulttuurikasvatusohjelmat ja kulttuuri- ja taidetapahtumat. Vuoden 2018 tilastoitu kävijämäärä oli 28 999, josta lasten ja nuorten osuus oli 13 554.

Kaikki
ikäryhmät

Kansalaisopisto

Kouvolan kansalaisopiston indikaattorit	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Työikäiset (20-65 v.) kansalaisopistopalvelujen käyttäjinä: % kaupungin asukkaista	6 % (10 % ikäryhmästä)	5 % (10 % ikäryhmästä)	6 % (10 % ikäryhmästä)	8 %	8%	7 %
Taiteen perusopetusta saavien lasten ja nuorten osuus % ikäryhmästä	15 %	15 %	14 %	14 %	14%	13 %
Yli 65-vuotiaiden opiskelijoiden määrä % ikäryhmästä	10 %	10 %	10 %	12 %	11%	8 %
Kouvolan kansalaisopistossa opiskelevien kurssilaisten määrä	23.043	21.721	22.610	19.757	18.183	20.245
Kansalaisopiston tapahtumiin osallistuneiden määrä	6.825	5.708	6.813	4.671	4023	5929
Kansalaisopiston opetustuntien määrä	29.808	29.889	27.550	25.485	24.791	23.654

Kansalaisopiston kurssilaisten osuus Kouvolan asukkaista	
2013	26 %
2014	25 %
2015	26 %
2016	23 %
2017	22%
2018	24 %

Kouvolan kansalaisopisto on pysynyt kaikkien ikäryhmien omaehtoisen opiskelun ja harrastamisen paikkana. Opiston tunneissa on tapahtunut vähenemistä opistolle annettujen resurssien vähentyessä. Opistoa osataan hyödyntää opinnollisten tarpeiden, oman hyvinvoinnin ja sosiaalisten suhteiden ylläpitoon. Opiskelijoiden ikäjakauma on 3-kuukautisista yli 90-vuotiaisiin. Ikäihmisten ikäjakauma laajenee, ja hyväkuntoiset ikäihmiset osaavat käyttää opiston palveluita hyödykseen. Harrastusryhmissä kävi mm. 32 yli 90-vuotiasta. Miehet alkavat käyttää enemmän opistopalveluita noin 50-vuotiaina. Opistoista tehdyissä tutkimuksissa osaaminen, sosiaalinen osallistuminen, suvaitsevaisuus ja aktiivinen kuntalaisuus lisääntyvät sekä hyvinvointivaikutukset tulevat esille opiskelun myötä syntyneinä muutoksina. Tyytyväisyys elämään ja pyrkimys terveisiin elämäntapoihin vahvistuvat opiskelijoiden kokemuksissa. Opiskelijat tuntevat saavansa lisää luottamusta oppimiskykyynsä ja minäpystyvyyttä lisääntyy. Kouvolan kansalaisopistossa saaduissa palautteissa ilmenevät vastaavat kokemukset.

Työikäisistä ja yli 65-vuotiaista hyvin monet käyvät usealla kurssilla viikoittain. Opiston palvelutarjonta kattaa 24 % kouvolaisten opinnollisista ja harrastustarpeista.

Kaikki
ikäryhmät

Monikulttuurisuustyön kehittäminen Kouvolassa 2018

- Perusopetuksessa toteutettiin suosittuja vanhempainkouluja oppimisesta ja koulunkäynnistä
- Kotiäitien suomen kielen opetus jatkui, onnistumisen takasi samanaikainen lastenhoidon toteutus
- Luku- ja kirjoitustaitoa alettiin opettaa myös vapaan sivistystyön lukutaitosuosituksen pohjalta
- Kotouttamiskoulutuksia ja kotokoulutuksia järjestettiin sekä julkisissa palveluissa että yksityissektorilla ELY-keskuksen ostopalveluna
- Alkuvaiheen kotoutusta ja neuvontaa ohjasi tarvittaessa kaupungin maahanmuuttopalvelut
- Maahanmuuttoasioiden neuvosto kokoontui säännöllisesti

Kouvolan kotouttamisohjelma päivitettiin Kaikkien Kouvola -kehittämissuunnitelmaksi.

Kaikkien Kouvola – monikulttuurisuustyön kehittämissuunnitelmassa 2019–2022 on kolme kärkeä:

1. hyvää ja aktiivista arkea: mukaan koulutukseen, työhön ja palveluihin
2. monikulttuurisuuden taitajat: koko henkilöstö monikulttuurisuuden osaajina
3. viihdytään yhdessä: hyvät väestösuhteet ja yhteistyö.

Kotoutumista tuetaan ja monikulttuurisuutta vahvistetaan laajalla verkostotyöllä, jossa järjestöillä ja oppilaitoksilla on merkittävä rooli.

Avustettavat yhdistykset ja järjestöt 2018

Kouvolaan rekisteröity 1 715 järjestöä. (PRH Yhdistysnetti 28.3.2019)

Avustuksia myönnetty seuraavasti:

- liikuntajärjestöt 90
- kulttuuri 90
- sote 92
- nuoriso 28
- maaseutupalvelut 54
- kaupunginhallitus 65

Summat (€):

- liikunta 341 300
- kulttuuri 130 700
- sote 95 160
- nuoriso 80 000
- maaseutupalvelut 981 039
- kaupunginhallitus 25 000

Perhe- ja lähisuhdeväkivalta ja tapaturmat

Perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisy

- Perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisytyössä Kouvolan moniammatillinen osaamistiimi on jatkanut työtään koulutuksen ja tiedotuksen parissa. Peruskoulutuksia on järjestetty Kouvolan henkilöstölle ja osallistuttu maakunnallisiin koulutuksiin.
- Vakavan väkivallan uhan tilanteisiin tarkoitetun Marak-ryhmän toiminta on vakiintunut Kouvolassa.
- Lape Kymenlaakso-hankkeessa on työstetty maakunnallinen perhe- ja lähisuhdeväkivallan toimintamalli joka on tarkoitettu perhekeskusverkoston toimijoille työvälineeksi heidän kohdatessaan väkivaltaa tai sen uhkaa kokevia asiakkaita.
- Väkivallan esiintyvyyden kehitystä kaupungissa on vaikea luotettavasti seurata, koska tilastointi on hajanaista ja puutteellista. Valtakunnallinen, yhtenäinen tilastointi on kehitteillä osana Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelmaa.

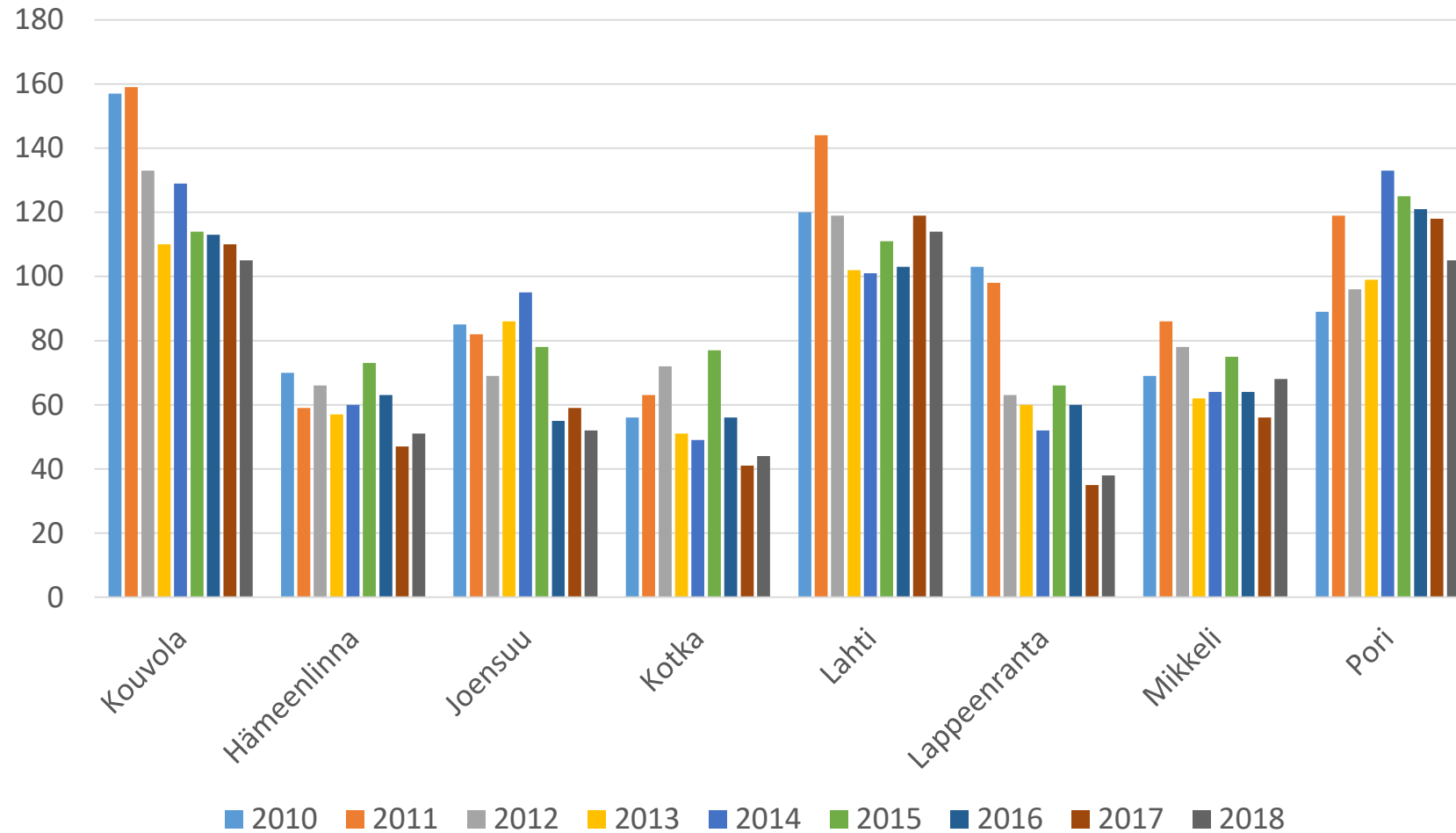
Tapaturmien ehkäisy

- Tapaturmat ovat suomalaisten neljänneksi yleisin kuolemansyy ja ne aiheuttavat monenlaisia vammoja. Suuri osa tapaturmista aiheutuneista vammoista vaatii sairaalahoitoa. Eniten hoitopäiviä aiheuttavat kaatumis- ja putoamistapaturmat (THL 2018).
- Kouvolassa tapaturmien määrää ja niihin yhteydessä olevia tekijöitä on seurattu TAPE-tapaturmien seurantaohjelmalla varhaiskasvatuksessa, kouluissa, kotihoidossa ja ikääntyneiden sekä erityisryhmien asumispalveluissa. Saatua tietoa on hyödynnetty tapaturmien ehkäisyssä, esimerkkinä ikäihmisten kaatumistapaturmien ehkäisyn IKINÄ- ja KaatumisSeula-toimintamallien käyttöön otto Kouvolassa 2016 ja 2017. TAPE –ohjelmaa ei oteta Kymenlaaksossa maakunnallisesti käyttöön v. 2019 alusta, mutta Kouvolan kaupunki jatkaa varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja lukioiden osalta tapaturmien seurantaa ja ehkäisytyötä TAPE-ohjelmaa käyttäen.

Kaikki
ikäryhmät

Liikenneturvallisuus

Henkilövahinko-onnettomuudet 2010-2018

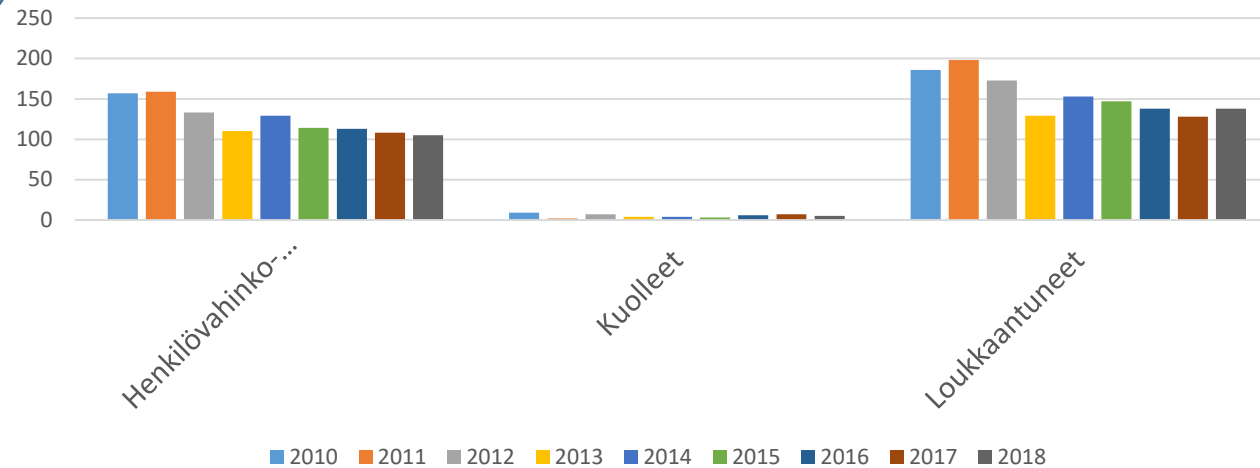
Kyseessä lukumäärät, joten kaupunkien koko huomioitava

Lähde: Tilastokeskus

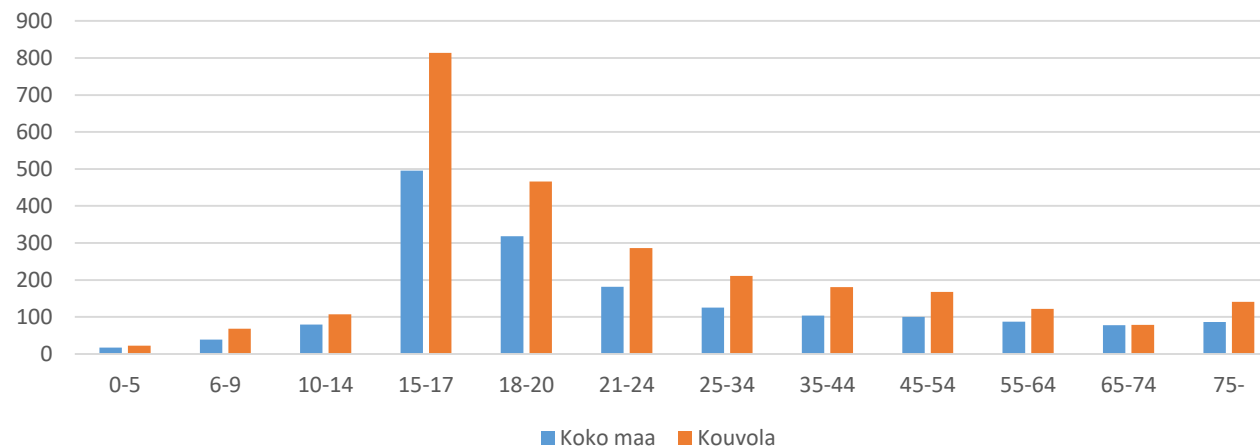
Liikenneturvallisuus

Kaikki
ikäryhmät

Tieliikenteen henkilövahinko-onnettomuudet Kouvolassa 2010-2018

Tieliikenteessä kuolleiden ja loukkaantuneiden määrä ikäryhmän
100 000 asukasta kohden, keskiarvo 2014-2018

Kouvolan

liikenneturvallisuussuunnitelma valmistui vuoden 2017 lopussa. Suunnitelmassa on käyty läpi kaupungin liikenneturvallisuuden tilaa liikenneonnettomuuksien, liikennekäyttäytymisen ja koetun turvallisuuden näkökulmista, sekä esitetty ratkaisuja ongelmiin erilaisten toimenpiteiden kautta. Työn aikana Kouvolaan perustettiin monialainen liikenneturvallisuustyöryhmä, jolla on keskeinen rooli suunnitelman toimeenpanossa. Työryhmä on jatkanut toimintaansa myös vuonna 2018. Liikenneturvallisuustyöryhmä tekee toimenpide-ehdotuksia kaupungin eri yksiköihin ja sidosryhmiin liikenneturvallisuuden parantamiseksi kaupungissa.

Tieliikenteessä kuolleiden määrä väheni v. 2018 edellisvuoteen verrattuna, mutta loukkaantuneiden määrä oli edellisvuotta suurempi.

Kaikki
ikäryhmät

Turvallisuus

Katuturvallisuus 15 suurimmassa kaupungissa

Poliisin katuturvallisuusindeksi. Mitä suurempi luku, sen parempi katuturvallisuus.

Koonnut: LASSE KERKELÄ / HS, grafiikka: IINES VIKIÖ / HS, lähde: Poliisi

Katuturvallisuusindeksi on yleisellä paikalla tapahtuneiden ryöstöjen, pahoinpitelyjen, vahingontekojen sekä liikennejuopumusten painotetun lukumäärän suhde väestön määrään.

Asiakkaan kuuleminen ja osallisuus

- Asukkaiden hyvinvointia voidaan myös mitata asiakaspalautteiden määrällä ja vastaajien reagointiajalla. Toki paljon palautetta annetaan suoraan asiakaspalvelutilanteessa tai muilla välineillä jälkikäteen, mutta kaupungin sähköisestä palautepalvelusta saadaan tilastotietoa asiasta.
- Kaupungille annettiin viime vuonna sähköisen palautepalvelun kautta 2 261 palautetta, mikä on 14,4 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Yli puolet (52,5 % = 1186 kpl) palautteista tuli palautetyyppiin Katujen, kevyen liikenteen väylien ja torien kuntoon liittyvät asiat sekä joukkoliikenne. Seuraavaksi eniten palautteita annettiin terveystilaisuuksiin (9,1 % = 206 kpl) ja puistoihin, metsiin ja yleisiin alueisiin (8 % =181 kpl) liittyen. Kaikkien palautteiden vastausprosentti oli 94,2 ja keskimääräinen käsittelyaika 6 pv 22 h.
- Kuntalaisille suunnatut sähköiset palvelut on koottu eKouvola-palveluun. Palvelu sisältää ja sen kautta on saavutettavissa myös kolmansien osapuolten tuottamaa aineistoa ja palveluja. Tällä hetkellä sivuilla on 59 palvelua, vuonna 2018 rekisteröityjä käyttäjiä oli 4 549 henkilöä ja käyntejä 267 236 .Hyvinvointia tukevia palveluita ovat mm. Omahoitokirjasto, Liikuntapaikkojen varaukset, Kansalaisopiston verkkoluennot, Nuorten Pulmakulma sekä Sähköinen terveystarkastus- ja valmennus.
- Alueiden kehittämiseksi perustettiin syksyllä 2018 kaksi aluetoimikuntaa, Anjalankosken ja Valkealan aluetoimikunnat, joissa kummassakin on seitsemän varsinaista jäsentä ja seitsemän varajäsentä.
- Asiakkaiden osallistamiseksi tekniikka- ja ympäristöpalveluissa on pidetty asukastilaisuuksia 63 kpl ja toteutettu 10 kpl karttakyselyjä. Lisäksi toteutettiin keskustan puistojen hoitoon liittyvä tutkimus, jossa asukkaiden tyytyväisyyttä arvioitiin asteikolla 1-5. Tulokseksi saatiin 3,90 , tavoitearvon ollessa 4,14 ja vertailukuntien 4,18. Saman tyyppinen tutkimus toteutettiin keskustoihin johtavien pääkatujen kunnosta. Tulokseksi saatiin 2,99, tavoitearvon ollessa 3,08 ja vertailukuntien arvon 3,0. Joulukuussa toteutettiin ovenvierus/verkkokysely, jossa asiointin sujuvuus, neuvonnan asiantuntemus ja palvelu sai kokonaisuutena arvosanan 8,7.
- Perhekeskustoimintaa tuottavien järjestöjen lukumäärä vuonna 2018 oli 24 (vuonna 2017 11). Järjestö- ym. toimijoita näistä 16, seurakuntia ja vastaavia 3, oppilaitoksia 3, viranomaisia 1 ja verkostoja 1.
- Porukkatalossa järjestettiin viime vuonna 1002 kpl tilaisuuksia, joissa kävijöitä oli 13 062.
- Edellä mainittujen lisäksi monissa palveluissa on käytetty erilaisia asiakkaiden kuulemis- ja osallistamismenetelmiä, mutta niitä ei ole joko tilastoitu tai sisällytetty tähän raporttiin.

Kaikki
ikäryhmät

Asukaskysely

- Osana hyvinvointikertomuksen vuosiraporttia asukailta kysyttiin heidän hyvinvoinnistaan vuoden 2018 aikana. Hyvinvointikyselyyn vastasi 417 henkilöä. Kysely oli avoinna Kouvolan verkkosivuilla 19.11.-2.12.2018. Vuonna 2018 erityisenä teemana oli yksinäisyys.
- Vastaajista 58,7 % ilmoitti voineensa kuluneena vuonna hyvin tai erittäin hyvin. Huonosti tai erittäin huonosti kertoi voineensa 19 % vastaajista.
- Hyvinvointia vahvistavat vastaajien mielestä eniten työhön liittyvät tekijät, sosiaaliset suhteet, liikunta ja kulttuuri eri muodoissaan sekä terveyteen/terveyspalveluihin liittyvät tekijät (57 % kaikista maininnoista)
- Vastaajista 20,2 % oli tuntenut itsensä usein tai erittäin usein yksinäiseksi kuluneen vuoden aikana. Näistä vastaajista 26,9 % asui postinumeroalueella 45200 (Tornionmäki, Viitakumpu, Käpylä) ja 30,6 % oli iältään 16-29 –vuotiaita.
- Yksinäisyyttä helpottaviksi keinoiksi nähtiin harrastus- ja yhdistystoimintaan osallistuminen, matalan kynnyksen tapahtumat ja toiminta sekä näihin tarjolla olevat paikat keskustassa ja eri alueilla. Myös sosiaaliset suhteet ja niiden vaaliminen nostettiin esiin, samoin yhteisöllisyys ja toisten huomioiminen ja välittäminen. Vastaajat korostivat myös oman aktiivisuuden merkitystä.
- Kyselyn tuloksia on esitelty Kouvolalaisten yhteinen ilta-tapahtumassa 14.2.2019, nuorisopalveluissa sekä paikallislehdessä. Tuloksia hyödynnetään palveluiden suunnittelussa.

Tiivistelmä

- Lasten hengästyttävän liikunnan määrän väheneminen Kouvolassa on nähtävissä eri mittareilla tarkasteltuna. Myös uimahallien ja kuntosalien kävijämäärät ovat hiukan laskeneet. Liikuntapaikkojen kunnolla ja ajanmukaisuudella on tärkeä rooli liikkumaan aktivoinnissa. Kouvolassa tehdään 2019 kattava liikuntapaikkaverkkoselvitys, jonka perusteella kehittämistyö käynnistetään.
- Uimahallien kävijämäärien ja liikuntaryhmiin osallistuneiden määrän lasku indikoi liikkuvien kuntalaisten suuntaavan yhä enemmän muihin kuin kunnallisiin palveluihin. Nyt työnalla olevassa liikuntapaikkaselvityksessä on huomioitava myös kunnallisten tilojen sekä palveluiden laatukysymykset.
- Kansalaisopiston palvelut ovat säilyttäneet paikkansa omaehtoisen kehittymisen palvelutarjoajana. Tulevaisuuden haasteina ovat nuorten ja työikäisten miesten aktiivisuuden lisääminen.
- Kirjastojen kävijämäärät ovat olleet edelleen kasvussa, mutta lainausten määrä on hiukan laskenut. Tämä on nykykehityksen suunta. Kuntalaiset ja muut käyttäjät hakeutuvat kirjastoon erilaisten tarpeiden vuoksi. Kirjaston tulevaisuus on erityisesti yhteisöllisyyttä edistävä ja mahdollisuuksien tarjoaja.
- Eri-ikäisille kohdennetut kulttuuripolut tuottivat merkittävän määrän kulttuuritarjontaa kouvoolalaisille.
- Museo on tavoittanut toiminnassaan hyvin koululaisia kokonaiskävijämäärän laskusta huolimatta.

Painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi 2018

Painopisteet 2017-2020:

1. Ennaltaehkäisyyn panostaminen.

- Liikuntapalveluiden kehittäminen tämän päivän tarpeita vastaamaan koko väestölle. Erityinen painopiste lapset ja nuoret sekä vähän liikkuvat keski-ikäiset miehet.
- Kulttuurin hyvinvointivaikutuksia tuotu lisää esiin ja oltu aktiivisesti mukana siihen liittyvissä eri verkostoissa.

2. Yhteisöllisyyden kehittäminen ja asiakkaan kuuleminen.

- Liikuntapaikkojen kehittämissuunnitelman tekeminen, jossa huomioidaan tulevaisuuden trendit 2030 luvulle.
- Kansalaisopiston, kulttuurikasvatus- ja kirjastopalveluiden kehittämisen painopistettä suunnattu yhteisöllisyyden edistämiseen.
- Keskustan kirjastoratkaisulla tuetaan yhteisöllisyyden edistymistä Kouvolassa. Vuonna 2018 käynnistyi hankesuunnittelun ohella "Osallistamalla ja yhteistyöllä asiakkaiden näköinen pääkirjasto" -hanke AVIn avustuksella. Hankkeen tavoitteena on vastata uuden kirjastolain ja kirjaston käyttäjien muuttuneisiin tarpeisiin kokeilemalla ja kehittämällä osallistavan suunnittelun menetelmiä Kouvolan kirjastossa.

OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN TILA VUONNA 2019

2 Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset / Positiivinen kehitys

- Työllisyys kehittyi positiivisesti ja työttömyysaste pieneni 1,9 prosenttiyksikköä ollen 12,0 % viime vuoden lopussa. Myös rakennetyöttömien ja nuorten työttömien määrä väheni.
- Lasten kiusaamiskokemukset ovat vähenemään päin.
- Ikääntyneissä yksinäiseksi kokevien määrä on vähentynyt, erityisesti hoiva-asumisessa.

OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN TILA VUONNA 2019

2 Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset / Negatiivinen kehitys

- Kaupungin talous on heikentynyt voimakkaasti, millä on myös negatiivisia hyvinvointivaikutuksia alueen asukkaille.
- Alle kouluikäisten lasten liikkuminen ei toteudu suositusten mukaisesti. Myös 8. luokkalaisille tehdyn kyselyn mukaan fyysinen aktiivisuus on vähäisempää edelliseen vuoteen verrattuna.
- Lastensuojelua tarvitsevien lasten osuus on kääntynyt nousuun.

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VUODELLE 2020

3. Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset

- Kouvolan kaupunkistrategian mukaan Kouvola 2030 on uskaltava, rohkea ja innostava kasvualusta kaikkien kehittyä ja kasvaa.
- Kaupungin vahvuuksiin tukeutuen kasvukärkeä ovat lasten kasvu, nuorten kasvu ja yritysten kasvu.
- Viime vuonna hyväksytyyn strategiaohjausmallin mukaisesti kaupunkistrategiaa toteutetaan kahden kasvuohjelman kautta; Elinvoiman kasvu ja Hyvinvoinnin kasvu. Näitä ohjelmia seurataan valittujen indikaattorien avulla (välitavoite 2023, tavoite 2030).
- Seurattavia hyvinvoinnin kasvutekijöitä ovat mm. väestömäärä- ja rakenne, koettu terveys ja liikunnan harrastaminen.
- Terveysten edistäminen sisältää parhaan lähikulttuurin, palvelujen vaivattoman saannin, innostavan palveluasenteen ja ennaltaehkäisevät palvelut.
- Asiakkaiden osallisuuden ja yhteisöllisyyden kehittäminen tukevat kaupungin statuksen kasvua.

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VUODELLE 2020

4 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja –suunnitelmat

- Valmisteilla oleva Hyvinvoinnin kasvu –ohjelma kattaa monia aiemmin voimassa olleita strategian toteuttamisohjelmia. Lakisääteisiä hyvinvointiin liittyviä ohjelmia ovat Laajan Hyvinvointikertomuksen ja tämän Hyvinvointikertomuksen vuosiraportin lisäksi lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma ja ikääntyneiden palveluihin liittyvä suunnitelma, jotka molemmat valmistellaan jatkossa yhteistyössä Kymsoten kanssa.
- Lopullista päätöstä siitä mitä ohjelmia/suunnitelmia jää voimaan erilliseksi asiakirjoiksi ja mistä sisällytetään tarvittavat asiat Hyvinvoinnin kasvu –ohjelmaan ei ole tehty. Todennäköisesti kuitenkin seuraavat erillisohjelmat/suunnitelmat, jotka ovat vastikään hyväksytyt tai tällä hetkellä päivityksen alaisina jäävät voimaan. Näitä hyvinvointia edistäviä asiakirjoja ovat;
 - Liikenneturvallisuussuunnitelma 2017
 - Kaikkien Kouvola – monikulttuurisuustyön kehittämissuunnitelma 2019–2022
 - Palvelumalli PM2030
 - Ympäristöohjelma 2017-2020

5. Hyvinvointisuunnitelma 2020

- Kouvolan kaupungin Hyvinvointisuunnitelma 2020 sisällytetään valmisteilla olevaan Hyvinvoinnin kasvu –ohjelmaan.
- Hyvinvoinnin kasvu –ohjelma on tavoitteena tuoda kaupunginvaltuustolle hyväksyttäväksi kesäkuussa 2019.
- Ohjelman tavoitteista johdetaan vuosittaiset hyvinvointitavoitteet talousarvioon ja –suunnitelmaan ja niitä raportoidaan tilinpäätöksessä ja edelleen vuosittaisessa hyvinvointikertomusraportissa.

OSA III Valtuustokäsittely

6. Suunnitelman laatijat

- Hyvinvointikertomuksen Vuosiraportti 2019 on valmisteltu Hyvinvoinnin kasvun työ- ja ohjausryhmässä. Hyvinvointijohtaja Arja Kumpu toimii molemmissa puheenjohtajana, ohjausryhmän sihteerinä toimii kehittämispäällikkö Liisa Kolari ja työryhmän hyvinvointikoordinaattori Tarja Alamattila.
- Lisätietoja vuosiraportista;
 - Hyvinvointijohtaja Arja Kumpu, puh 020 615 7429, s-posti arja.kumpu@kouvola.fi
 - Hyvinvointikoordinaattori Tarja Alamattila, puh 020 615 7483, s-posti tarja.alamattila@kouvola.fi
 - Kehittämispäällikkö Liisa Kolari, puh 020 615 8026, s-posti liisa.kolari@kouvola.fi

7. Suunnitelman hyväksyminen

- Hyvinvointikertomuksen vuosiraportti 2019 on hyväksytty Kouvolan kaupunginvaltuustossa xx.xx.2019.